

De rol van zingeving binnen de hedendaagse pleegzorg.

'Hij die een reden heeft om te leven, kan elke betekenis dragen'

(Friedrich Nietzsche, 2008)

When something bad happens

Student:	Mience Doornbos
Studentnummer:	s3420353
Opleiding:	Master Pedagogische wetenschappen – Orthopedagogiek
Code studieonderdeel:	PAMA5166
Onderwijsinstelling:	Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
Eerste beoordelaar:	Dr. B.E. Bartelink
Tweede beoordelaar:	Dr. W.J. Post
Versie datum:	07 juli 2023
Woordenaantal:	10973

Voorwoord

Deze masterthesis is geschreven in het kader van het afstudeeronderzoek binnen de opleiding Orthopedagogiek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Het onderzoek is onderdeel van een meerjarig onderzoeksproject uitgevoerd door Jeugdhulp Friesland onder leiding van de Universiteit voor Humanistiek. Dit onderzoeksproject gaat over zingevingsvraagstukken binnen de pleegzorgsetting van Jeugdhulp Friesland en maakt deel uit van de Kenniswerkplaats Geestelijke Verzorging van ZonMw. De onderzoeksresultaten van dit thesis-onderzoek worden onderdeel van het bovenstaande onderzoeksproject van Jeugdhulp Friesland. Vanuit de opleiding zijn twee student-onderzoekers betrokken bij het onderzoeksproject.

Het werven van de respondenten voor het onderzoek is door Jeugdhulp Friesland gedaan waarna wij als student-onderzoekers ieder een aantal respondenten toegewezen hebben gekregen. Voorafgaande aan het interviewen hebben de onderzoekers zelf mogen ervaren hoe het is om een interview aangaande zingeving te beleven, Hierdoor hebben we inzichten opgedaan over het concept zingeving op persoonlijk vlak, informatie gekregen over de waarde die zingeving kan hebben binnen de pleegzorg, en hoe diepgang in het concept uitgevraagd kan worden tijdens het interviewen. Iedere student-onderzoeker heeft de eigen afgenomen interviews getranscribeerd en deze gedeeld met de ander. De verworven data is door beide student-onderzoekers individueel gecodeerd en geanalyseerd.

Bij deze wil ik Dr. B.E. Bartelink bedanken voor de begeleiding en ondersteuning die zij vanuit de Rijksuniversiteit Groningen heeft geboden tijdens dit traject. Tevens wil ik de betrokkenen vanuit Jeugdhulp Friesland bedanken voor de prettige samenwerking en fijne ervaring in het contact. Tevens wil ik de respondenten bedanken voor deelname aan het onderzoek. Zonder hen had dit onderzoek niet plaats kunnen nemen.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Mience Doornbos

07-07-2023

Samenvatting

Bewust aandacht schenken aan zingeving is van belang bij het omgaan met zeer stressvolle en traumatische levenservaringen. Wetende dat pleegkinderen veelal getraumatiseerd zijn, wordt verondersteld dat aandacht voor zingeving het welzijn van een pleegkind vergroot. De pleegzorgprofessional heeft de taak om de pleeggezinnen hierin te begeleiden en verondersteld wordt dat er eerst bewustwording van de persoonlijke zingeving moet zijn. Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in kennis over en rol van zingeving binnen pleegzorg. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: Hoe beschrijven pleegzorgprofessionals zingeving in hun persoonlijke leven en hoe komt zingeving aan bod in het contact met het pleeggezin? **Methode** Voor dit onderzoek is kwalitatief onderzoek uitgevoerd, waarbij diepte-interviews zijn afgenomen bij zes pleegzorgprofessionals. **Resultaten** Uit de resultaten is gebleken dat pleegzorgprofessionals het eigen leven als zinvol ervaren. Zelfreflectie op handelen en eigen overtuigingen geven antwoord op persoonlijke zingevingsvragen. Door het inzetten van vaardigheden en persoonlijke kernwaarden wordt aan de zingeving behoeften van de pleegkinderen en pleegouders voldaan. **Conclusie** Wanneer vragen of situaties rondom zingeving ontstaan, kan er verondersteld worden dat er onbewust bekwaam gehandeld wordt. Er is behoefte aan meer kennis over zingeving bij pleegzorgprofessionals. Het ontbreken van kennis over zingeving maakt, dat zingeving niet onder de aandacht is bij de pleegzorgprofessional en niet bewust wordt ingezet in pleeggezinnen. Bij de scholing dient aandacht te zijn voor de ervaring van persoonlijke zingeving(-proces) en hoe er sensitieve vragen gesteld kunnen worden naar anderen zonder suggestief of normatief te worden als pleegzorgprofessional.

Abstract

Consciously paying attention to meaning making is important when dealing with highly stressful and traumatic life experiences. Knowing that foster children are often traumatized, it is assumed that attention to meaning making increases the well-being of a foster child. The foster care-professional has the task of guiding the foster families in this and it is assumed that there must first be awareness of personal meaning. The aim of this study is to gain insight into knowledge about and the role of meaning in foster care. The following research question has been formulated for this purpose: How do foster care professionals describe meaning making in their personal lives and how is meaning making addressed in the contact with the foster family? **Method** For this study, qualitative research was carried out, in which

in-depth interviews were conducted with six foster care professionals. **Results** The results show that foster care professionals experience their own lives as meaningful. Self-reflection on actions and own convictions provide answers to personal questions about meaning making. By using skills and personal core values, the sense of purpose of the foster children and foster parents is met. **Conclusion** When questions or situations arise around meaning making, it can be assumed that unconsciously competent action is taken. There is a need for more knowledge about meaning making among foster care professionals. The lack of knowledge about meaning making means that meaning making does not come to the attention of the foster care professional and is not consciously used in foster families. During the training, attention should be paid to the experience of personal meaning making (process) and how sensitive questions can be asked to others without becoming suggestive or normative as a foster care professional.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
Abstract.....	3
1. Inleiding	7
1.1 Doelstelling	8
1.2 Leeswijzer	9
2. Theoretische verkenning.....	10
2.1 Trauma als katalysator voor zingeving	10
2.2 Definiëren van het concept zingeving.....	11
2.3 Meaning Making model	12
2.4 Zingeving als interventie.....	16
3. Methode	18
3.1 Onderzoekspopulatie.....	18
3.2 Steekproeftrekking	18
3.3 Onderzoeksdesign	18
3.4 Procedure.....	19
3.5 Respondenten	20
3.6 Meetinstrument.....	20
3.7 Data-analyse	21
4. Resultaten.....	22
4.1 Persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals	22
4.2 Inspelen op zingevingsvragen in pleeggezinnen.....	24
4.3 De invloed van zingevingservaringen van pleegzorgprofessionals in het werk	29
4.4 De ondersteuningsbehoeften van pleegzorgprofessionals in het werken met zingeving behoeften en -vragen.....	31
5. Conclusie.....	32

5.1 Beperkingen van het onderzoek	37
5.2 Sterke punten van het onderzoek	37
5.3 Aanbevelingen.....	38
Literatuurlijst.....	40
Bijlage 1 Sample van respondenten.....	46
Bijlage 2 Informatiebrief.....	47
Bijlage 3 Interviewleidraad aangedragen door Jeugdhulp Friesland.....	52
Bijlage 4 Interviewleidraad voor het onderzoek.....	53
Bijlage 5 Codeerschema	60

1. Inleiding

In 2021 verbleven 22748 jeugdigen in een pleeggezin (NJI, 2022). Een daling van 345 jeugdigen ten opzichte van 2020. Ondanks deze afname is het aantal in de afgelopen twintig jaar aanzienlijk gestegen. Wanneer geconstateerd is dat het veilig opgroeien in de eigen gezinssituatie niet mogelijk is voor kinderen, wordt het uitgangspunt om het kind voor een korte of langere periode in een pleeggezin te plaatsen, zoals opgenomen in de Jeugdwet. Kinderen die binnen de pleegzorg worden geplaatst, hebben voorafgaande aan de plaatsing te maken gehad met veelal langdurige, negatieve ervaringen in de vorm van mishandeling, verwaarlozing, verlieservaringen of ander interpersoonlijk geweld (Holland & Gorey, 2004; Pecora, 2012; Salazar, 2013; Stewart, Kum, Barth, & Duncan, 2014). Zowel in onderzoek als onder werknemers bestaat de neiging om aan te nemen dat pleegzorg een betere plaatsingsoptie is dan opgroeien in een instituut (Bates et al., 2005; Bronstein et al., 2012; Wade et al., 2012 & Zijlstra, Kalverboer, Post, ten Brummelaar & Knorth, 2012). Pleegzorg biedt namelijk een context met beschermende factoren, zoals: steunfiguren, vrienden, opvolging en begeleiding in onderwijs, gevoelens van veiligheid door persoonlijke zorg, stabiliteit, verminderd isolement en het vermogen om nieuwe gehechtheden aan te gaan. Daarnaast zorgt pleegzorg voor een verbetering op lange termijn in het functioneren van de hersenen (Debnath, Tang, Zeanah, Nelson & Fox, 2020).

Pleegkinderen komen veelal met hechtingsproblemen, gedragsproblemen, traumatische stress of psychische problematiek in een pleeggezin, waardoor de ontwikkeling op meerdere gebieden in het gedrang komt en de dagelijkse opvoedingssituatie in het pleeggezin onder druk komt te staan (Oosterman, Schuengel, Slot, Bullens, Doreleijers, 2007). Pleegouders worden tijdens het uitvoeren van pleegzorg ondersteund en begeleid door een pleegzorgprofessional, waarbij gewerkt wordt aan het vergroten van ontwikkelingskansen van het kind (Baat, Bergh & Lange, 2015; Verharen, 2016). De pleegzorgprofessional verlaagt de ontwikkelrisico's van het pleegkind door beschermende factoren in het pleeggezin in te zetten en te vergroten. Een dergelijke benadering is gestoeld op de theorieën vanuit de positieve psychologie (APA, 2020), waarbij de interventie gericht is op het verbeteren van iemands mentale gezondheid, het bevorderen van iemands individuele eigenschappen en het zoeken naar hulpbronnen die iemand helpen om zijn doelen te bereiken (Seligman, Steen, Park & Peterson, 2005). Deze werkwijze wordt ingezet om de ontwikkeling van kinderen zo optimaal mogelijk te bevorderen (van Leeuwen, Leget & Vossleman, 2020).

Vanuit het gedachtegoed van de positieve psychologie is onderzoek verricht naar de rol van zingeving in het vergroten van het welzijn bij mensen die stressvolle en traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt (Park, 2010). In de onderzoeken van Park (2010) en Walsh (2006) wordt geconcludeerd dat zingeving als copingstrategie ingezet kan worden en zodoende bescherming kan bieden aan mensen die te maken krijgen of hebben gehad met traumatische of stressvolle gebeurtenissen. Wanneer pleegouders een goede ondersteuning krijgen in het herkennen en behandelen van zingevingsvraagstukken die spelen bij het pleegkind en hier tevens de nodige aandacht naar uit laten gaan, kan dat bijdragen aan een succesvolle integratie van de traumatische gebeurtenis in het leven van het pleegkind (Sewell & Williams, 2001). Tevens is zingeving als dimensie opgenomen in het nieuwe gezondheidsconcept Positieve Gezondheid (Huber et al., 2011). Gezondheid wordt hierin gezien als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Zingeving wordt beschreven als de meest gezondmakende kracht en heeft een belangrijke plaats in het bevorderen van een positieve gezondheid. Kortom, aandacht voor zingeving kan worden toegevoegd als een beschermende factor binnen het optimaliseren van de ontwikkeling van het pleegkind.

Het ondersteunen bij zingevingsvragen vraagt echter het nodige van de pleegzorgprofessional. Zo stelt Strijker (2009) dat aandacht voor zingeving en de mogelijk beschermende rol hiervan niet geheel bekend zijn onder pleegzorgprofessionals. Als een pleegzorgprofessional met het thema zingeving aan de slag gaat, komt deze ook diens eigen zingevingsvragen tegen aangezien deze de eigen normen, waarden, overtuigingen en ervaringen meeneemt in het werk (Grootoek, Akkermans, Brocaar & Leeuwen-den Dekker, 2010; Park, 2010). Om aandacht te kunnen hebben voor zingeving binnen de gezinnen zal de pleegzorgprofessional eerst zelf bewust met de persoonlijke zingeving om moeten kunnen gaan. Wanneer een pleegzorgprofessional naast het werken met zingeving ook aandacht heeft voor de persoonlijke zingeving, zal dit een positieve uitwerking hebben op het herkennen van en omgaan met zingeving binnen de pleeggezinnen.

1.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in kennis over en de rol van zingeving binnen pleegzorg. Het onderzoek verkent daarom de persoonlijke betekenissen van zingeving bij de pleegzorgprofessional. Het richt zich vervolgens op de wijze waarop pleegzorgprofessionals zingevingsvragen herkennen en benaderen.

De onderzoeksvraag die logischerwijs uit het doel van het onderzoek vloeit is: Hoe beschrijven pleegzorgprofessionals zingeving in hun persoonlijke leven en hoe komt zingeving aan bod in het contact met het pleeggezin?

Aan de hand van de volgende deelvragen wordt geprobeerd de onderzoeksvraag te beantwoorden:

1. Hoe ziet de persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals eruit?
2. Hoe spelen pleegzorgprofessionals in op zingevingsvragen in de pleeggezinnen?
3. Hoe worden de eigen zingevingservaringen meegenomen in het werk in de pleeggezinnen?
4. Welke behoeften hebben pleegzorgprofessionals om meer op zingevingsvragen in te kunnen gaan?

1.2 Leeswijzer

Het thesisonderzoek is onderverdeeld in verschillende hoofdstukken. Allereerst wordt in Hoofdstuk 2 de theoretische verkenning weergegeven waarin de onderwerpen trauma als katalysator, het concept zingeving, het Meaning Making-model en zingeving als interventie worden besproken. In Hoofdstuk 3 wordt de onderzoeksmethode besproken, de onderzoekspopulatie, de steekproeftrekking, het onderzoeksdesign, de procedure, gegevens over de deelnemende respondenten, het gebruikte meetinstrument en de wijze waarop de datagegevens zijn geanalyseerd. In Hoofdstuk 4 wordt een beschrijving gegeven van de resultaten van het onderzoek. Hoofdstuk 5 geeft de conclusie weer, worden de gevonden resultaten gediscussieerd, worden de sterke en minder sterke punten van het onderzoek benoemd en worden aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek. Daar waar gesproken wordt over ‘cliënt’ kan ook ‘pleegzorgouder’, dan wel ‘pleegkind’ gelezen worden.

2. Theoretische verkenning

In de afgelopen jaren is zingeving binnen de wetenschap meer onder de aandacht gekomen en is in toenemende mate onderzoek gedaan naar het belang van zingeving bij het omgaan met zeer stressvolle en/of traumatische levenservaringen (Park, 2010). Trauma wordt gedefinieerd als de blootstelling aan een daadwerkelijke of dreigende dood, ernstig letsel of seksueel geweld (American Psychiatric Association, 2013, p. 271). Blootstelling aan traumatische stimuli kan intense gevoelens van angst en hulpeloosheid veroorzaken bij slachtoffers, en leiden tot verschillende, langdurige emotionele stoornissen (Jones & Cureton, 2014).

2.1 Trauma als katalysator voor zingeving

Als een traumatische gebeurtenis succesvol geïntegreerd wordt in het leven, lijkt het zingevingproces één van de ultieme stappen te zijn bij het herstellen van een trauma (Sewell & Williams, 2001). De onderzoekers stellen dat het construeren van de traumatische gebeurtenissen in voordelen van de ervaring één van de meest gebruikelijke mechanismen is. In het onderzoek van Draucker (2001) naar seksueel misbruik van kinderen wordt het belang om van een negatieve ervaring iets goeds te maken aangehaald als een positieve factor voor integratie van het leed. Het weten dat het leed niet voor niets is of was, geeft kansen om het leed om te zetten naar een kracht.

In twee onderzoeken onder vrouwen die in hun kinderjaren misbruikt zijn (DiLillo, Long, & Russell, 1994; McMillen, Zuravin, & Rideout, 1995) wordt geconstateerd dat de copingstrategie ‘reconstrueren door het positieve te benadrukken’ door deelnemers is ingezet om met het leed om te kunnen gaan. In onderzoek onder hoger opgeleide vrouwen met een verleden van seksueel misbruik komen enkele gunstige levensveranderingen naar voren als gevolg van het meegemaakte leed in de kinderjaren (Himelein & McElrath, 1996). Genoemde levensveranderingen, zijn: het inzetten van zelfbeschermend gedrag door op te komen voor zichzelf, versterken van het religieus geloof, een beter idee van wat gezonde relaties zijn en meer introspectief worden. Deze levensveranderingen kunnen worden gezien als copingstrategieën of als resultaten van de ervaring. Door te concentreren op de positieve kanten van henzelf en hun leven, en door betekenis te vinden in het misbruik, kan er vanuit een nieuw perspectief begonnen worden aan het aanpassen aan het leven na het trauma (Janoff-Bulman, 2004). Dit kan worden aangegaan door het inzetten van zingeving, gericht op de individu (Park, 2010).

In onderzoek van Iswardani, Dewi, Mansoer en Irwanto (2022) wordt aangetoond dat drugsverslaafden kunnen herstellen van hun drugsverslaving wanneer tijdens de behandeling

aan zingeving wordt gedaan. Zingeving in deze context veronderstelt dat wanneer drugsverslaafden betekenis hebben kunnen geven aan hun (vroegkinderlijke) traumatische ervaringen, die onderliggend kunnen zijn aan hun drugsverslaving, zij eerder en duurzamer kunnen herstellen.

Bovenstaande onderzoeken laten zien dat stressvolle of traumatische ervaringen als een katalysator werken, waardoor het proces van zingeving, en de daarbij behorende zingevingsvragen, in gang wordt gezet. Wanneer het proces van zingeving succesvol is, resulteert dit tot het kunnen herstellen van een trauma en het ervaren van een hoger welzijn (Meaning Made, o.a. Park, 2010, 2022). Omdat de pleegzorgprofessional werkzaam is binnen gezinnen waar verondersteld wordt dat ten minste één getraumatiseerd kind onderdeel is van het systeem, is het begeleiden van het zingevingproces van groot belang om een herstel van een trauma te weeg te brengen en de ontwikkelingsmogelijkheden zo optimaal mogelijk te laten zijn in het leven van een kind.

2.2 Definiëren van het concept zingeving

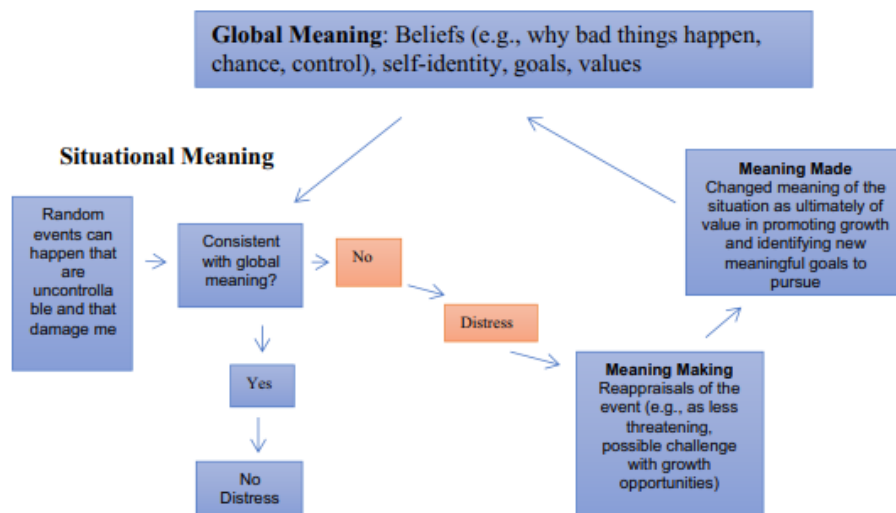
Het definiëren van het concept zingeving blijkt lastig (Klinger, 1998). Door Märtsin (2019) wordt zingeving uitgelegd als een psychologisch proces, en is zingeving meer dan het begrijpen van dingen uit het verleden. Uit onderzoek van Bruner in 1990 is reeds naar voren gekomen dat de opgroeicultuur een belangrijke leidende factor heeft in het proces van zingeving. Volgens hem zijn er, gekeken naar cultuur, verschillen in normen en waarden te benoemen en worden hierdoor de ervaring en invulling van het concept zingeving verschillend ingekleed. Daarnaast noemt Bruner (1990) dat het vormen van zingeving altijd toekomstgericht is. Salvatore (2019) voegt toe dat mentale processen instrumenten zijn om nieuwe ervaringen te integreren met de al eerder verwachte toekomstige ervaringen in het dynamische geheel waar de persoon naar streeft. Ondanks de moeilijkheid om het begrip zingeving te definiëren, is er een reeks essentiële principes geconstateerd die doorlopen moeten worden om tot zingeving te komen. Over deze principes bestaat een hoge mate van consensus (Lepore, Silver, Wortman, & Wayment, 1996). Zo beschikken mensen over oriënterende systemen waarmee ervaringen en overtuigingen geïnterpreteerd kunnen worden, waarna een ‘leerweg’ wordt gevolgd waarbij zingeving aan de orde komt. Pakenham (2008) en Thompson (1985) schrijven in hun onderzoeken dat één van de vroegste en langst bestaande conceptualiseringen van zingeving de poging van het individu is om het ‘waarom’ van de traumatische gebeurtenis te beantwoorden. Daarnaast wordt genoemd dat het vinden

van voordelen een prominent cognitief mechanisme is dat bijdraagt aan positieve resultaten (Wright, Crawford & Sebastian, 2007).

Mulder (2013) spreekt over verschillende lagen van zingeving die in een zingevingsgesprek aan de orde komen. De beschreven lagen trachten om het brede begrip van zingeving hanteerbaar te maken. De eerste laag bevat de alledaagse zingeving en komt elke dag voor. Er is zin in eten, zin in drinken of er is geen zin en er wordt iets anders gedaan. Vanuit deze laag wordt de laag van de existentiële zingeving bereikt. Deze bevat levensvragen: vragen die gaan over het ontdekken van hetgeen de moeite waard is. Het zijn de vragen die opkomen wanneer het alledaagse leven niet meer loopt zoals verwacht. Deze vragen dienen als ondersteuning om gebeurtenissen bewust in een persoonlijk of collectief kader te plaatsen. Antwoorden op levensvragen vormen een visie of een perspectief op het leven. Dan volgt de derde laag van zingeving, namelijk die van de levensbeschouwelijke zingeving. Overtuigingen en idealen worden aan ervaringen getoetst en discrepanties hiertussen maken onderdeel uit van de derde laag. De vierde laag van zingeving is die van de religieuze zingeving. Hierin worden niet alleen de eigen idealen en overtuigingen getoetst aan de ervaringen van het leven, maar ook die van de opvoeding en de maatschappij. Het kan om religieuze overtuigingen gaan, maar net zo goed om humanistische of atheïstische idealen of overtuigingen. Hierop aansluitend heeft Park (2010) op het gebied van zingeving gekeken naar een reorganisatie van iemands cognitieve kaders of een herschikking van het individu ten opzichte van reeds bestaande betekenisystemen; Global Meaning. De eerste twee lagen van zingeving spelen een belangrijke rol in de situationele zingeving, zoals beschreven in de volgende paragraaf. De twee laatste lagen van zingeving spelen een rol in de globale zingeving.

2.3 Meaning Making model

Park (2022) ontwikkelde een theoretisch model voor het proces van zingeving. Het is onderverdeeld in twee hoofdconstructen: Global Meaning en Situational Meaning, waarbij Situational Meaning is onderverdeeld in de fasen van Appraised Meaning, Meaning Making en Meaning Made (zie figuur 1).

Figuur 1 Meaning Making model (Park, 2022).

Globale zingeving/ Global Meaning

Park (2010) beschrijft dat iedereen al vroeg in het leven een raamwerk ontwikkeld met overtuigingen over henzelf en de wereld, dat globale zingeving wordt genoemd. Een raamwerk waarin mensen hun ervaringen interpreteren, bestaande uit diepgewortelde overtuigingen van individuen over de werkelijkheid, doelen en subjectieve gevoelens en bevat het de brede opvattingen over eerlijkheid, rechtvaardigheid, voorspelbaarheid, controle, identiteit en hun doelen (Park, 2017; Clifton et al., 2019 & Pilkington, Bishop & Younan, 2021). Dit zijn doelen waar men naar verlangt en nastreeft of men al bezit en probeert te behouden, zoals gezondheid, rijkdom of familierelaties (Lewis, 2020). Bovendien omvat globale zingeving een subjectief gevoel van het leven als zinvol. Dit raamwerk vormt de basis waarmee mensen hun ervaringen van de wereld interpreteren.

Situationele zingeving/ Situational Meaning

Situationele zingeving staat voor het proces dat zich afspeelt wanneer een potentieel stressvol en onverwachte situatie of gebeurtenis wordt meegemaakt die in strijd is met het reeds bestaande raamwerk, de globale zingeving (Park, 2010; Park & Blake, 2020). Dit proces wordt door Özbaş, Kovanci, & Köken (2021) moral distress genoemd en houdt in dat een situatie als dusdanig stressvol en heftig wordt beleefd, dat het denkproces van betekenisgeving in gang wordt gezet. Wanneer individuen stressvolle of traumatische situaties meemaken, leidt dit tot het verder overwegen en bepalen van de mate waarin de

gebeurtenis in strijd is met de overtuigingen binnen de globale zingeving en een taxatie van de mate van ervaren leed (Park, 2010). Hieronder worden de componenten van situationele zingeving verder uitgelegd.

Betekenisverlening aan gebeurtenissen/ Appraised Meaning

Mensen beoordelen of kennen een bepaalde betekenis toe aan wat zij meemaken en maken een inschatting over de mate waarin bepaalde gebeurtenissen bedreigend of controleerbaar zijn (Park, 2010). Ze geven een betekenis aan de gebeurtenis: Appraised Meaning, en bepalen de reacties die volgen na de gebeurtenis. Zeer traumatische gebeurtenissen worden vaak beoordeeld als onvoorspelbaar, oneerlijk en onbeheersbaar met alomtegenwoordige nadelige gevolgen (Brown, Beli, Asnaani & Foa, 2019). Het zingevingmodel stelt dat het leed dat wordt geleden niet veroorzaakt wordt door de beoordeelde gebeurtenis zelf, maar eerder door de discrepantie tussen de beoordeelde gebeurtenis en het raamwerk van globale zingeving van het individu (Park, 2010; Park et al., 2016).

Betekenisverlening aan gebeurtenissen wordt ingezet als een middel om de discrepantie tussen situationele zingeving en globale zingeving te verkleinen (Park, 2010). Een recente studie tijdens de COVID-19-pandemie toonde aan, dat een inbreuk op globale overtuiging verband hield met een hoger niveau van angst- en depressie symptomen (Milman, Lee, Neimeyer, Mathis & Jobe, 2020).

Zingevingproces/ Meaning Making

Het zingevingproces verwijst naar processen waarin mensen zich inzetten om de discrepantie tussen het aangedane leed en de globale zingeving te verkleinen (Park, 2010). Ook andere strategieën worden ingezet om leed te verminderen, waaronder een verscheidenheid aan actieve en passieve copingstrategieën (Park et al., 2021). Het doel dat nagestreefd wordt in het proces van Meaning Making, is de verstoorde globale zingeving te herstellen door benaderingsgerichte intrapsychische pogingen te doorlopen. Nieuwe en aanvaardbare manieren worden onderzocht om de situatie te begrijpen, meer past in de bestaande globale zingeving of de overtuigingen en doelen t.a.v. globale zingeving te veranderen.

Door het zingevingproces succesvol te doorlopen, kunnen individuen de traumatische gebeurtenissen als minder schadelijk of zelfs positief zien (Paquin, Elgbeili, Laplante, Kidea & King, 2021; Park & Boals, 2021). Positieve herwaardering, zoeken naar manieren om de situatie in een positiever licht te zien of het focussen op het identificeren van positieve

eigenschappen van een gebeurtenis en die voordelen actief in herinnering houden, zijn veelgebruikte strategieën om aan zingeving te doen (Park, 2010). Fitzke, Marsh en Prince (2021) stellen dat pogingen om betekenis te geven aan een zeer stressvolle of traumatische levensgebeurtenis, in verband worden gebracht met hogere niveaus van positieve stemming en lagere niveaus van negatieve stemming.

Meaning Made

Meaning Made verwijst naar het product van het zingevingproces (Park, 2010). Dat wil zeggen dat het gaat om de eindresultaten of veranderingen die zijn afgeleid van pogingen om discrepanties tussen situationele en globale betekenis te verminderen. Er kunnen vele verschillende betekenissen worden gecreëerd:

1. Gevoel van zinvol zijn ervaren: deze uitkomst behoort tot de meest voorkomende (bijv. Davis, Nolen-Hoeksema, & Larson, 1998; Wortman & Silver, 1987). De innerlijke ervaringen waarnaar individuen verwijzen wanneer ze rapporteren dat de gebeurtenis zinvol is, zijn echter onduidelijk.
2. Acceptatie: de mate waarin individuen rapporteren dat ze een gevoel van acceptatie van de individuele gebeurtenis hebben bereikt, wordt ook als betekenisvol beschouwd (Evers et al., 2001). Er wordt verondersteld dat acceptatie een veelvoorkomende manier is om tot betekenisgeving te komen (Pakenham, 2007).
3. Begrip van de oorzaak van een gebeurtenis: verschillende theoretici stellen dat begrip hebben van de oorzaak van een stressvolle gebeurtenis een belangrijke vorm van zingeving is (Janoff-Bulman & Frantz, 1997; Thompson & Janigian, 1988).
4. Percepties van persoonlijke groei: het melden van positieve veranderingen, zoals verbeterde relaties, verbeterde persoonlijke hulpbronnen en copingvaardigheden, en meer waardering voor het leven, als gevolg van zeer stressvolle ervaringen (Park & Helgeson, 2006).
5. Identiteitsreconstructie: deze manier van betekenisgeving heeft meer aandacht gekregen de afgelopen jaren (Gillies & Neimeyer, 2006). Identiteitsreconstructie richt zich op verschuivingen van de persoonlijke beleving in iemands persoonlijke biografische verhaal als gevolg van een stressvolle ervaring. De stressvolle ervaring wordt na identiteitsreconstructie als meer positief beoordeeld, ongeacht of de persoonlijke beleving waarheidsgetrouw is.
6. Opnieuw toegekende betekenis aan de stressor: een andere betekenis geven aan de stressvolle gebeurtenis, waardoor deze als minder schadelijk wordt ervaren en meer

consistent is met reeds bestaande overtuigingen en verlangens (Park, 2010). Een voorbeeld hiervan is inzien dat het leven kort en kwetsbaar is, na de dood van een dierbare.

7. Een aangepaste kijk op geloofsovertuiging: om discrepanties te verkleinen, kan de geloofsovertuiging vanuit de globale zingeving veranderen (Epstein, 1991). De eerdere overtuiging van invloeden van een God worden bijgesteld.
8. Veranderen van globale overtuigingen: zingeving kan resulteren in het identificeren van doelen die niet haalbaar zijn, het loslaten ervan of het vervangen ervan door alternatieve doelen voorop te stellen (Martin & Tesser, 1996; Thompson & Janigian, 1988).
9. Hersteld/ veranderd gevoel van betekenis in het leven: door zingeving te herstellen of te veranderen, kunnen mensen hun gevoel van betekenis in het leven verminderen of vergroten (Janoff-Bulman & Frantz, 1997).

Park et al. (2021) benoemen dat copingstrategieën die gericht zijn op zingeving, dat wil zeggen positieve herwaardering, acceptatie en positieve heroriëntatie, naast het zoeken van sociale steun, een betere psychologische aanpassing aan de COVID-19crisis voorspelden. De onderliggende aanname van deze opvatting is dat degenen die zoeken, maar moeite hebben om betekenis te vinden in een traumatische gebeurtenis, niet in staat zijn om de dissonantie tussen het trauma en hun basisaannames op te lossen, hetgeen leidt tot aanhoudende psychische problemen.

2.4 Zingeving als interventie

Waar jeugdzorgprofessionals eerst een ondergeschoven rol toebedeeld kregen en gezien werden als helpers van maatschappelijk werkers, is in de afgelopen jaren geconstateerd dat juist jeugdzorgprofessionals, tijdens hun bezoeken en gesprekken, een specifieke expertise hebben en een unieke manier van werken met kinderen en families kunnen toepassen (Fulcher & Garfat, 2015; Mann-Feder, Scott & Hardy, 2017). Jeugdzorgprofessionals worden in de opleiding uitgerust met kennis en leren door het toepassen van zelfreflectie de persoonlijke drijfveren, overtuigingen en vaardigheden om met een uitgebreid raamwerk en op relationele en authentieke manier te werken. Er wordt stilgestaan bij de momenten waarop er aan betekenis vorm wordt geven en het verwerven van inzicht in de gemeenschap en cultuur waarin een kind zich bevindt (Garfat, Freeman, Gharabaghi & Fulcher, 2018).

Garfat (2004) beschrijft het belang van het schenken van aandacht aan zingeving door

jeugdzorgprofessionals en geeft in zijn onderzoek weer hoe zingeving vorm kan krijgen in interventies met cliënten. Het wordt beschreven als een menselijke interactie. In deze interactie worden cliënten aangespoord actief te reflecteren op hun ervaringen en handelingen. Zodoende wordt er betekenis gegeven aan een specifieke situatie en wordt een proces van zingeving in werking gesteld. Door actief te reflecteren en betekenis te verlenen een trauma, kan deze overwonnen worden. Verhalen, of wel narratieven, waaraan betekenis verleend wordt, worden onderzocht en van betekenis voorzien in relatie tot de globale zingeving (Park, 2010).

Tevens stelt Garfat (2004) dat het in werking stellen van het zingevingproces van de professional vereist dat hij openstaat voor de unieke en individuele ervaring van de cliënt en dat de subjectiviteit ervan in acht wordt genomen, alvorens het proces van zingeving met de cliënt doorlopen wordt. Het reflecteren op en begrijpen van het eigen zingevingproces en dat van de mensen met wie er gewerkt wordt, helpt om de reacties op elkaar te begrijpen. Daarnaast geeft Garfat (2004) aan dat het essentieel is dat de professional beseft dat er geen gemakkelijke oplossingen bestaan en dat zingeving een voortdurende strijd is in het licht van veranderingen en moeilijkheden in het leven. Zingeving gaat niet enkel over hetgeen dat de cliënt is overkomen, maar vooral om het vermogen om in detail na te denken over de keuzes die gemaakt zijn, met daarbij de gegeven individuele beperkingen. Hierbij horen existentiële vragen als: 'Wie ben ik? Wat geloof ik? Hoe zal ik leven?'. Antwoorden op dergelijke vragen vormen een samenhangend verhaal dat betekenis geeft aan het leven en de gebeurtenissen, die op hun beurt bijdragen aan het creëren van doelen die het leven richting, controle en keuzevrijheid geven (May, 1983). Zonder deze actieve vorm van zingeving blijft het individu passief, kwetsbaar en in onrust.

Rak (2002) stelt in zijn onderzoek dat zingeving maakt dat de representaties die pleegouders hebben over het ouderschap en relaties met anderen, versterkt wordt. De professional kan putten uit deze mentale representaties die de pleegouder heeft ontwikkeld naar aanleiding van zijn of haar ervaringen. Door te werken aan zingeving met behulp van de inzet van adaptieve schema's wordt een positiever zelfbeeld gecreëerd en kan dit helpen bij het overwinnen van de impact die de traumatische ervaring heeft gehad. Daarnaast wordt in het onderzoek van Hakkim en Deb (2021) aangetoond dat het proces van zingeving vanuit de cliënt moet komen, omdat het een uiterst individueel proces is en omdat suggestieve benaderingen vanuit de professional of therapeut zelfs averechts kunnen werken. Kortom het onderzoek herhaalt dat zingeving een hoogst individueel proces is.

3. Methode

3.1 Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit pleegzorgprofessionals die werkzaam zijn binnen pleeggezinnen waarbij de volgende inclusiecriteria zijn gehanteerd:

De pleegzorgprofessional is hbo-geschoold.

De pleegzorgprofessional geeft begeleiding aan pleegzorgouders.

Als exclusie criterium geldt:

De pleegzorgprofessional is door psychische en/of psychiatrische problematiek niet in staat tot deelname omdat dit leidt tot psychische overbelasting met negatieve gevolgen.

3.2 Steekproeftrekking

Respondenten zijn middels een gemakssteekproef geworven. Het betreft zes respondenten, werkzaam bij twee pleegzorgorganisaties binnen Jeugdhulp Friesland. Alle respondenten hebben zich als vrouwelijk geïdentificeerd en zijn hbo-geschoold. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 44,6 jaar en gemiddeld hebben de respondenten 12,6 jaar werkervaring. Voor een uitgebreide samplebeschrijving wordt verwezen naar tabel 1, in bijlage 1.

3.3 Onderzoeksdesign

Het thesis-onderzoek is onderdeel van een meerjarig onderzoeksproject uitgevoerd door Jeugdhulp Friesland, onder leiding van de Universiteit voor Humanistiek. Dit onderzoeksproject gaat over zingevingsvraagstukken binnen de pleegzorgsetting van Jeugdhulp Friesland en maakt deel uit van de Kenniswerkplaats Geestelijke Verzorging van ZonMw. De onderzoeksresultaten van dit thesisonderzoek worden onderdeel van het bovenstaande onderzoeksproject van Jeugdhulp Friesland. Vanuit de Rijksuniversiteit Groningen zijn twee student-onderzoekers betrokken die beiden gebruikmaken van het ingezette onderzoeksinstrument en de daaruit opgedane data. Iedere student-onderzoeker past de verkregen data individueel toe in het persoonlijke thesisonderwerp.

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen is kwalitatief onderzoek verricht. Diepte-interviews zijn afgenomen met zes pleegzorgprofessionals, werkzaam bij twee pleegzorgorganisaties binnen Jeugdhulp Friesland. De keuze voor diepte-interviews volgt uit het interpretatieve karakter van de studie, waarin het doel is om inzicht te verkrijgen in achterliggende motivaties, meningen, wensen en behoeften van de pleegzorgprofessionals

(Flick, 2009). Er wordt ingegaan op het ‘waarom’ van heersende meningen en bepaalde gedragingen. Op deze manier wil de onderzoeker inzicht geven in hoe de persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals eruitziet, hoe zij zingevingservaringen meenemen in het werk, hoe ingespeeld wordt op zingevingsvragen bij pleeggezinnen en welke behoeften pleegzorgprofessionals hebben om meer op zingevingsvragen in te kunnen gaan.

Van de zes afgenomen diepte-interviews zijn vijf online afgenomen, via Microsoft-Teams en is één op een locatie van Jeugdhulp Friesland afgenomen. Bij één interview, afgenomen via Microsoft-Teams, zijn korte hiaten in de opname gevallen. Door alle respondenten is mondeling en schriftelijk toestemming gegeven voor het opnemen en verwerken van de data, zoals beschreven in de informatiebrief (bijlage 2).

3.4 Procedure

Om de betrouwbaarheid van de interviews te vergroten, is voorafgaand aan het interview door beide betrokken student-onderzoekers een training over het afnemen van een interview gevolgd, verzorgd door de geestelijk verzorger van Jeugdhulp Friesland. Hierbij lag de focus op bewustwording van het concept zingeving en de manier van communiceren tijdens het interview om diepgang bij de respondent te realiseren.

De onderzoekers hebben individueel een literatuurstudie gedaan om te komen tot een interviewleidraad, passend bij de onderzoeksvraag. Om de functionaliteit van de interviewleidraad te beoordelen is allereerst een pilot uitgevoerd. Twee interviews met pleegzorgprofessionals uit het persoonlijke netwerk zijn uitgevoerd. Vervolgens is door de student-onderzoekers gediscussieerd over het gebruik van de interviewleidraad, de inhoud van het interview, de geformuleerde vraagstelling, het verloop van het interview en of de diepgang nagestreefd of zelfs behaald is. Er is gekeken of de vraagstellingen duidelijk en begrijpelijk waren voor de respondenten en of de gegeven antwoorden op de vragen relevant waren voor de onderzoeksvragen. Daarnaast is gekeken of de werkwijze van de twee interviewers overeenkwamen, door de ene onderzoeker het interview te laten afnemen en de andere onderzoeker de rol van observator op zich te laten nemen. Naar aanleiding van de pilot zijn aandachtspunten voor de interviewer opgenomen, die in het rood bij de vragen 8, 9, 11, 15, 16 en 20 zijn toegevoegd in de interviewleidraad (bijlage 3 interviewleidraad).

De vragen 13b, 19, 20 en 22 zijn niet meegenomen in de data-analyse van dit thesis-onderzoek, aangezien deze geen toegevoegde waarde hadden in het beantwoorden van de centrale vraag. De twee interviews die gebruikt zijn voor de pilot zijn niet meegenomen in de data-analyse.

3.5 Respondenten

Respondenten voor dit thesis-onderzoek zijn verkregen via een gemakssteekproef. Via een informatiebrief, verspreid door Jeugdhulp Friesland zijn zij geïnformeerd over de opzet, de betrokken student-onderzoeker, de werkwijze van het onderzoek en zijn ze gevraagd om op vrijwillige basis, zonder vergoeding, deel te nemen aan het onderzoek (zie bijlage 2). Zeven respondenten hebben zich gemeld om te participeren in het onderzoek. Alle aangemelde respondenten zijn werkzaam binnen twee organisaties die vallen onder Jeugdhulp Friesland. Na het verkrijgen van de gegevens van de geïnteresseerden, heeft de onderzoeker de respondenten telefonisch benaderd om een afspraak voor het interview in te plannen. Alle respondenten hebben voorafgaand aan het interview een toestemmingsverklaring getekend voor het ontvangen en lezen van de informatiebrief en de wijze van opnemen en bewaren van de verkregen gegevens.

De interviews zijn in mei en juni 2023 afgenomen. Van de zeven aangemelde respondenten heeft één respondent afgezien van deelname aan het onderzoek. Van de zes deelnemende respondenten is één interview op een locatie van Jeugdhulp Friesland afgenomen. Vijf interviews hebben digitaal plaatsgevonden, met behulp van Microsoft-Teams. Voorafgaand aan het interview is nagegaan of de respondent de informatiebrief heeft gelezen en het toestemmingsformulier ondertekend is door zowel de respondent als de interviewer. De interviews duurden gemiddeld genomen een uur. Ze zijn, met toestemming van de respondent, opgenomen. Het definitieve onderzoeksrapport is naar de respondenten gestuurd, wanneer zij daar behoefte aan hadden.

3.6 Meetinstrument

De interviewleidraad (bijlage 4, Interviewleidraad) is tot stand gekomen door de aangeleverde interviewleidraad reeds opgesteld en ontwikkeld binnen het ZonMw-project, aan te passen naar het huidige onderzoek. De aangeleverde interviewleidraad bevatte hoofdthema's en sub-thema's (bijlage 3; Interviewleidraad Jeugdhulp Friesland). Deze hoofd- en sub-thema's zijn door het ZonMw-project opgesteld naar aanleiding van, door hen eerder verkregen resultaten. De student-onderzoekers hebben individueel literatuuronderzoek uitgevoerd om recht te doen aan het beantwoorden van de individueel gestelde, centrale onderzoeksvraag. De verkregen informatie uit het literatuuronderzoek heeft gemaakt dat er een wijziging is doorgevoerd in het opstellen van thema's en sub-thema's. Bij de sub-thema's zijn interviewvragen opgesteld en zijn er codes toegekend aan de te verwachten data, naar

aanleiding van de literatuurstudie. De hoofdthema's worden door middel van open vragen en een schaalvraag, geïntroduceerd.

Ter illustratie wordt een voorbeeld gegeven van het operationaliseren van een onderzoeksvraag. Vanuit het hoofdthema (1) zingeving/behoefte, is het sub-thema (a) persoonlijke zingeving opgenomen, waaronder de code 1.1 Verdieping persoonlijke zingeving is gezet. De data, verkregen bij interviewvraag 1, wordt beoogd een antwoord te geven, passend bij het sub-thema 'persoonlijke zingeving' met de code 'verdieping persoonlijke zingeving'.

3.7 Data-analyse

Elk interview is opgenomen, uitgetypt tot transcript en gecodeerd in Atlas.ti op de gestelde sub-thema's, gevonden uit de literatuur. Per sub-thema is er vervolgens open gecodeerd, door woorden in de kantlijn te zetten. Doormiddel van axiaal coderen zijn thema's gevonden en onderverdeeld onder de axiale codes. Vervolgens zijn deze codes bij elkaar gevoegd en voorzien van een unieke code: de respondentcode. De transcripten zijn in het programma Atlas.ti gecodeerd aan de hand van een codeerschema (bijlage 5 Codeerschema). Om dit te illustreren, word het volgende voorbeeld gegeven: onder hoofdthema één, sub-thema (a) wordt de vraag gesteld: 'Bent u in uw privéleven bezig met zelfreflectie? Zo ja, kunt u een voorbeeld noemen waarin dit naar voren kwam?' is de code 'zelfreflectie op persoonlijke gebeurtenissen' opgesteld. De antwoorden van de respondenten (fragmenten/citaten) die gaan over zelfreflectie op persoonlijke (levens-)gebeurtenissen zijn in het transcript voorzien van de code 'zelfreflectie op persoonlijke gebeurtenissen'. Vervolgens zijn alle fragmenten met de code 'zelfreflectie op persoonlijke gebeurtenissen' in een document samengevoegd. Deze open codes zijn samengevoegd in een document, om vervolgens inductief geanalyseerd te worden en te komen tot axiale codes (nieuwe sub-thema's). In bijlage 3: codeerschema is terug te lezen welke codes onder welke sub-thema's vallen. Op deze manier zijn alle transcripten grondig gelezen, gecodeerd en geanalyseerd. Er is hierdoor op een open en axiale manier gecodeerd.

4. Resultaten

De resultaten zijn per deelvraag weergegeven. Alle sub-thema's die vallen onder de desbetreffende deelvraag zijn onderverdeeld en toegelicht. Citaten en tabellen geven de resultaten weer. Daarnaast is er een koppeling gemaakt met de verkregen informatie uit de literatuur.

4.1 Persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals

4.1.1 Hoe waarden pleegzorgprofessionals hun persoonlijke zingeving en waaraan ontleen zij dit?

Pleegzorgprofessionals hebben het spinnenwiel, ontworpen door Huber et al. (2011) ingevuld waarbij zingeving één van de dimensies is die uitgevraagd wordt. In de vorm van een schaalvraag, waarbij 1 is dat een pleegzorgprofessionals zich niet kan vinden in de stelling en 10 is dat de pleegzorgprofessional zich volledig kan vinden in de stelling, hebben de pleegzorgprofessionals aangegeven hoe zij de persoonlijke zingeving ervaren. Daarnaast is gevraagd naar belangrijke gebeurtenissen, die betrekking hebben op het komen van de score op de dimensie zingeving. Pleegzorgprofessionals geven allemaal een 7 of hoger aan en scoren de persoonlijke zingeving gemiddeld genomen op een 8,2. Pleegzorgprofessionals noemen verschillende belangrijke gebeurtenissen die in 13 verschillende sub-thema's zijn onderverdeeld. Sub-thema's die zowel positief als negatief bijdragen aan hun persoonlijke zingeving zijn genoemd. Zo is vanuit het sub-thema: 'leven vanuit de overtuiging' genoemd: *"Ik ben Christen en dat zegt iets over hoe ik in het leven sta en hoe ik ervaar dat ik leven heb gekregen. Wat mijn doel is van mijn leven hier op aarde, dat God van mij houdt. Dat ik mijn leven mag leiden zoals hij dat voor mij bedoeld heeft."*. Een voorbeeld waarin de gebeurtenis: iets voor een ander doen naar voren kwam is: *"Als ik iemand zijn leven ietsje kan veranderen, ietsje positiever of fijner kan maken, dan vind ik dat heel belangrijk."*. Alle genoemde gebeurtenissen die volgens de pleegzorgprofessional van invloed zijn op de persoonlijke zingeving zijn weergegeven in onderstaande tabel (Tabel 1.1).

Tabel 1.1

Sub-thema 1.1, Gebeurtenissen die volgens de professional van invloed zijn op de persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals

Gebeurtenissen	
☐ Iets voor een ander doen	☐ Familieomstandigheden (<i>negatief</i>)
☐ Leven vanuit de eigen overtuiging	☐ Iets voor mezelf doen

-
○ Het krijgen van kinderen	○ Dingen ondernemen met familie/
vrienden
○ Partnerrelatie	○ Ongeluk krijgen (<i>negatief</i>)
○ Contact met mensen	○ Ouderschap
○ Leuke baan	○ Verhuizing
○ Een pleegkind in huis nemen	
-

4.1.2 Reflecteren op belangrijke persoonlijke en werk gerelateerde gebeurtenissen

Aan pleegzorgprofessionals is gevraagd hoe zij reflecteren op zowel hun persoonlijke leven als op gebeurtenissen in het werk. De zelfreflectie van pleegzorgprofessionals bestaat uit verschillende onderdelen (Tabel 1.2).

Tabel 1.2

Sub-thema 1.2, Reflecteren op belangrijke persoonlijke of werk gerelateerde gebeurtenissen

Clusters van reflectie

- Reflecteren op overtuigingen en waarden
 - Reflecteren op life events
 - Reflecteren op handelen
 - Emoties/ gevoelens
 - Zelfreflectie vragen
-

Pleegzorgprofessionals geven aan te reflecteren op hun overtuigingen (normen en waarden), op hun eigen handelen en op belangrijke levensgebeurtenissen *“Het krijgen van kinderen heeft een diepere laag in mijn leven gegeven. Wel ingewikkeld en echt niet altijd even leuk. Wat is wel en wat is niet belangrijk? Of het krijgen van een relatie, nadat ik een periode alleen ben geweest wat ik ook prima vond, vond ik heel erg leuk. Daar zijn wel de lagen aan verdieping in mijn leven gekomen.”*. Daarnaast is een onderdeel van zelfreflectie het stellen van (zingeving-)vragen aan jezelf of anderen. *“Je kan altijd alles bij een ander neerleggen, maar het ligt vaak gewoon voor een groter gedeelte bij jezelf. Hoe jij ermee omgaat en dus nu de vraag: heb ik de veerkracht om (na het ongeluk) dat allemaal weer op te pakken? Dat vind ik belangrijk.”* Ook benoemen pleegzorgprofessionals de emoties & gevoelens die volgens hun horen bij reflecteren.

4.2 Inspelen op zingevingsvragen in pleeggezinnen

4.2.1 Welke zingevingsvragen hebben pleegouders?

De zingevingsvragen die pleegouders hebben, kunnen ingedeeld worden in de vier lagen van zingeving, zoals beschreven in het onderzoek van Mulder (2013) en opgenomen in het theoretisch kader. Benoemde zingevingsvragen van pleegouders zijn herkend in elke laag van zingeving. Een voorbeeld waarbij de eerste laag van zingeving, de alledaagse zingeving, geïllustreerd wordt, is: *“Pleegouders lopen aan tegen het gedrag van pleegkinderen en hebben daar vragen over.”*. De tweede laag van zingeving, de existentiële zingeving wordt geïllustreerd door het citaat: *“Waarom vang ik pleegkinderen op. Waar ben ik mee bezig?”*. De derde laag van zingeving omvat de levensbeschouwelijke zingeving en wordt door pleegzorgprofessionals aangehaald in het citaat: *“Veel pleegouders hebben de overtuiging dat ze iets voor de maatschappij willen betekenen. Ze hebben de wens om het kind wat ze in huis hebben zo goed mogelijk groot te brengen”*. De vierde laag van zingeving wordt de religieuze zingeving genoemd en wordt aangeduid met het citaat: *“Hoe hou je alles in balans en vanuit het geloof? Wat past daarbinnen en wat niet?”*.

4.2.2 Zingevingsvragen herkennen in pleeggezinnen door pleegzorgprofessionals

Uit de interviews blijkt dat pleegzorgprofessionals zingevingsvragen bij zowel pleegkinderen, pleegouders als bij hunzelf herkennen. Een voorbeeld van een citaat waarbij een zingevingsvraag bij een pleegkind herkend is heeft te maken met identiteit en loyaliteit: *“Het pleegkind vraagt zich eigenlijk af “Waarom doe ik ertoe? Voor mij zijn al vier andere zussen uithuisgeplaatst en toen kwam ik nog. Waarom is mijn moeder überhaupt zwanger van mij geraakt?”*. Dit citaat bevat meerdere existentiële vragen en beoogd betekenis te geven aan de gebeurtenis, dat door Park (2010) als Appraised Meaning wordt aangeduid. De gebeurtenis wordt beoordeeld als onvoorspelbaar, oneerlijk en onbeheersbaar en kan hierdoor zeer nadelige gevolgen voor het kind hebben (Brown, Beli, Asnaani & Foa, 2019). Appraised Meaning stelt daarnaast, dat het leed dat wordt geleden niet veroorzaakt wordt door de beoordeelde gebeurtenis zelf, maar eerder door de discrepantie tussen de beoordeelde gebeurtenis en het raamwerk van globale zingeving van het individu (Park, 2010; Park et al., 2016). Een voorbeeld van een zingevingsvraag die bij een pleegouder herkend is, heeft te maken met de relatie die onderhouden dient te worden met de biologische ouders van het pleegkind: *“Sommige pleegouders zijn adoptief ingesteld en die vinden het lastig dat biologische ouders in beeld zijn. Zij vinden dat moeilijk.”*. Daarnaast zijn er momenten genoemd waarbij de pleegzorgprofessional zelf een zingevingsvraag herkende bij

pleegouders en dit met ouders heeft besproken. Een voorbeeld hiervan is: *“Wanneer ik merk dat een kind haast gereset wordt, dus bij binnenkomst in het pleeggezin meteen wordt gewassen en gedoucht en de kleren in de was gaan. Dan wijs je het kind eigenlijk af. Dus hoe kunnen pleegouders dat anders doen, zonder dat er aversie tegen het kind is?”*. Verder is gebleken dat één pleezorgmedewerker aangeeft dat zingevingsvragen in het contact met pleeggezinnen niet voorkomen, gezien de lage frequentie van contact met de gezinnen. Dit maakt dat de pleezorgprofessional niet op de hoogte is van hetgeen speelt in de pleeggezinnen en hierdoor geen aansluiting kan vinden. Alle herkende zingevingsvragen die door de pleezorgmedewerker genoemd werden zijn onderverdeeld in het sub-thema: zingevingsvragen herkennen (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1

Sub-thema 2.1, Zingevingsvragen herkennen

Clusters van zingevingsvragen herkennen
<ul style="list-style-type: none"> ○ Zingevingsvragen bij kinderen <ul style="list-style-type: none"> ○ Identiteit ○ Loyaliteit ○ Gebeurtenissen ○ Zingevingsvragen bij pleegouders ○ Zingevingsvragen bij pleezorgprofessionals ○ Zingevingsvragen worden niet herkend

4.2.3 De begeleiding van pleezorgprofessionals bij zingeving

De begeleiding door de pleezorgprofessionals bestaat voornamelijk uit het voeren van gesprekken met pleegouders en pleegkinderen. Daarnaast zijn andere manieren gevonden en weergegeven in onderstaande tabel (tabel 2.2). Eén pleezorgprofessional noemt dat de begeleiding die zij biedt zich niet specifiek op zingevingsvragen richt, maar op het gedrag van pleegkinderen. Gesprekken over zingeving is in deze context is iets wat, volgens de pleezorgprofessional, vanzelf moet ontstaan.

Tabel 2.2

Sub-thema 2.2, Begeleiding van pleezorgprofessionals bij zingeving

Begeleidingsaspecten
<ul style="list-style-type: none"> ○ Gespreksvoering ○ Bewustwordingsproces initiëren

-
○ Geen (bewuste) begeleiding op zingevingsvragen (maar op gedrag)	○ Inzicht geven
○ Randvoorwaarden creëren	○ Basishouding pleegzorgprofessional
○ Aansluiten bij de cliënt	○ Uitleg geven
○ Geloofsovertuiging (bespreken)	○ Autonomie geven
-

4.2.4 Vaardigheden van pleegzorgprofessionals bij zingeving

Vaardigheden die door pleegzorgprofessionals als helpend worden ervaren om met pleegouders en/of pleegkinderen in zingevingsbehoeften en zingevingsvragen bij te staan verschillen per pleegzorgmedewerker. In totaal worden veertig verschillende vaardigheden onderscheiden (Tabel 2.3). Alle pleegzorgprofessionals benoemen de vaardigheid empathie en één pleegzorgprofessional benoemt dat toegankelijk zijn zorgt voor openheid in contact met pleegkinderen.

Pleegzorgprofessional: *“Je hebt het even over een laagje dieper, je hebt het ook over ‘Wat is voor jullie belangrijk?’ Dat stuk erkenning ook. Dan kun je daarop inspelen en als ze daar iets in missen en je hebt het er niet over, kun je het ook niet bieden.”*

Pleegzorgprofessional: *“Geen enkele hulpverlening wil ze en ik pak het heel laagdrempelig met haar op en beetje bij beetje, vertelt ze meer en meer.”*

Tabel 2.3

Sub-thema 2.3, Vaardigheden pleegzorgprofessional

Genoemde vaardigheden	
➤ <u>Vaardigheden (persoonlijk)</u>	
○ Empathie tonen	○ Nieuwsgierig zijn
○ Objectief zijn/ geen oordeel hebben	○ Hard werken
○ Bewustzijn van cultuur pleeggezin	○ Behouden/ gereserveerd zijn
○ Eerlijk zijn	○ Respectvol zijn
○ Betrouwbaar zijn	○ Alert zijn
○ Flexibel zijn	○ Scherp zijn
○ Zorgzaam zijn	○ Attent zijn
○ Verantwoordelijkheid ervaren	○ Lef tonen
○ Benieuwd zijn	
➤ <u>Professionele betrokkenheid</u>	

- Regie geven aan het pleeggezin
 - Persoonlijke ervaringen delen
 - Informeren
 - Beschikbaar zijn
 - Duidelijkheid bieden
 - Zelfregulatie toepassen
 - Bescheidenheid
 - Erkenning geven
 - Houding
 - Lichaamstaal
 - Gespreksofstelling
 - Overig
 - Hard werken
 - Samenwerken door verantwoordelijkheid te delen (met externen)
 - Zelfbewust zijn
 - Neem tijd
 - Transparantie bieden
 - Toegankelijk zijn
 - Vertrouwen op eigen kunnen
 - Betrokken zijn
 - Oplossingsgericht handelen/ denken
 - Werkhouding
 - Kwetsbaar opstellen
 - Oplossingsgericht werken
 - Toegankelijk/ laagdrempelig zijn
-

4.2.5 Kennis van pleegzorgprofessionals bij zingeving om te voldoen aan zingeving behoeften van het pleeggezin.

Vijf pleegzorgprofessionals zeggen voldoende toegerust te zijn met kennis over zingeving. Deze kennis hebben ze opgedaan tijdens de opleiding, trainingen en door het toepassen van zelfreflectie op levenservaringen. Het meest voorkomende antwoord dat pleegzorgprofessionals geven, als positieve bijdrage aan de kennis, is het persoonlijk bewustwordingsproces ten aanzien van zingeving. Genoemd wordt dat het bewustwording ervoor gaat zorgen dat er beter tegemoet gekomen wordt aan de zingeving behoeften van pleegouders en/of pleegkinderen. Eén pleegzorgprofessional geeft aan geen concrete kennis over zingeving te hebben, maar geeft aan dat zingeving iets is wat je hebt meegekregen in de opvoeding. Citaten die aangeven waarbij de kennis van de pleegzorgprofessional is ingezet om te voldoen aan zingeving behoeften van pleegkinderen zijn: *“De noodzaak wordt meestal groter in de puberteit om ook iets met mij te moeten, om te kijken: ‘Wat wil je nou zelf eigenlijk en waar heb je behoefte aan, wat heb je nodig?’ Dat het altijd prettig en helpend is om het erover te hebben.”*. en *“Pleegouders vertellen hun verhaal in begeleidingsgesprekken en als je dan vraagt: ‘Hoe is het voor jou? Wat heb jij nodig als pleegouder, als mens?’, dat je dan op een ander niveau gaat kijken en dat er dan vaak nog weer andere dingen komen. Dat je op een punt komt, waar je eventueel ook weer kan aansluiten of kan helpen.”*. De

manier waarop pleegzorgprofessionals op zingevingsbehoeften inspelen, wordt op verschillende manieren ingevuld (zie tabel 5, sub-thema 2.4).

Tabel 2.4

Sub-thema 2.4, Inzetten van kennis om te voldoen aan zingevingsbehoeften

Toegepaste kennis om te voldoen aan zingevingsbehoeften
<ul style="list-style-type: none">➤ <u>Kennis t.a.v. zingeving</u><ul style="list-style-type: none">○ Kennis opdoen binnen de genoten opleiding○ Reflectie op eigen (levens)ervaringen○ Bewustwordingsproces van de pleegzorgprofessional➤ <u>Inspelen op zingevingsbehoeften</u><ul style="list-style-type: none">○ Gespreksvoering○ Inzicht geven○ Aansluiten○ Regie geven○ Niet voldoen aan zingevingsbehoeften

4.2.6 Intervenieren bij zingeving door pleegzorgprofessionals

Om na te gaan welke interventie pleegzorgprofessionals zelf uitvoeren in pleeggezinnen, is gevraagd wat zij zelf doen wanneer pleegouders of pleegkinderen vastlopen in zingevingsvragen. Twee pleegzorgprofessionals hebben een levenslijn gemaakt met een pleegkind, waarbij er gereflecteerd is op de mooie en nare gebeurtenissen in het leven van een pleegkind en wat de gebeurtenissen betekenen. Eén pleegzorgprofessional heeft met een pleegkind uitgezocht welke vragen zij had en heeft de gezinsvoogd gevraagd om dit verder uit te zoeken. Tenslotte zijn er resultaten gevonden dat er drie pleegzorgprofessionals door gespreksvoering zingevingsvragen behandelden.

4.2.7 Doorverwijzen door pleegzorgprofessionals bij zingeving

Het blijkt dat geen pleegzorgprofessional doorverwijst naar een geestelijk verzorger. Wel wordt er doorverwezen naar professionals, zoals een therapeut of een maatschappelijk werker. Ook verwijzen pleegzorgprofessionals naar mensen uit het eigen netwerk van pleeggezinnen, waarmee zingevingsvragen besproken kunnen worden. Daarnaast noemen pleegzorgprofessionals situaties waarbij ze zich kunnen voorstellen dat ze pleegouders of pleegkinderen doorverwijzen, maar dat niet hebben gedaan. Eén situatie is genoemd waarbij een doorverwijzing niet mogelijk was vanwege hoge kosten en wachtlijsten.

4.3 De invloed van zingevingservaringen van pleegzorgprofessionals in het werk

4.3.1 Persoonlijke drijfveer om te werken als pleegzorgprofessional en hoe deze invloed heeft op zingeving op het werk.

Aan pleegzorgprofessionals is gevraagd naar de persoonlijke drijfveer om te werken als pleegzorgprofessional en hoe deze invloed heeft op het werken rondom zingeving binnen pleeggezinnen. Vijf pleegzorgprofessionals noemen voorbeelden waarbij de persoonlijke overtuiging wordt meegenomen in begeleidingsmomenten bij pleeggezinnen.

Pleegzorgprofessional: “Ik denk dat je in de gesprekken automatisch je eigen normen en waarden meeneemt en dat ook bespreekt en ook vragen stelt van ‘Wat vind jij belangrijk?’”

Pleegzorgprofessional: “Ik probeer wel heel alert te zijn met ‘Ik vind’ of ‘Voor mij is dit belangrijk’. Daar ben ik me wel heel bewust van. Ik vind, het gaat om de ander dus ik probeer meer vragen te stellen dan dat ik mijn eigen mening geef.”

Pleegzorgprofessional: “Het kan ook zijn in hoe je zelf in de wereld staat. In wat je tegenkomt bij hoe kinderen doen wat je misschien zelf niet gewend bent. Wat je zelf normaal of niet normaal vindt. Het kan ook in de vorm van geloof, wat voor jou belangrijk is. Dat kan ook zijn in wat je tegenkomt met ouders, hoe die omgaan met de pleegkinderen of hoe zij omgaan met jou als hulpverlener.”

4.3.2 Negatieve ervaringen in het werk en ervaren van moral distress

Pleegzorgprofessionals vertellen over verschillende situaties waar zij tegenaan lopen in hun werk en dusdanige stress ervaren in een situatie dat er gesproken kan worden van het ervaren van ‘moral distress’ (Özbaş et al., 2021). Dit sluit aan bij de stelling van Garfat (2004) die spreekt van een menselijke interactie waarbij ook de pleegzorgprofessional zelf betekenis geeft aan een situatie. Tijdens het analyseren is gebleken dat één pleegzorgprofessional sprak van een moment waarbij angst werd ervaren en hierdoor gesproken kan worden van moral distress: *“Deze pleegouders geloofden heel erg in het einde van de wereld. Mijn kinderen waren zelf nog heel jong en zij had het er in een gesprek over van: ‘Het einde van de wereld was nabij en dan zou God met een grote magneet over de aarde Zijn volgelingen eruit plukken en alle kinderen tot een bepaalde leeftijd, en dan met dat vingertje zo, waaronder die van mij.’ Ik moest me maar heel snel bekeren, want anders was ik mijn kinderen straks kwijt.*

Ook al geloofde ik dat niet, vind ik dat zo in mijn eigen ruimte komen, in mijn eigen gezin. Dat vond ik echt heel naar.”. Dit citaat geeft aan dat er een discrepantie ontstond tussen de globale overtuiging en de ervaring van de gebeurtenis. Ofwel; de situatie maakte dat er moral distress (Atli Özbaş, 2021) ontstond bij de pleegzorgmedewerker. Ondanks dat zij niet geloofde in het feit dat haar kinderen door een hogere macht weggehaald zouden worden, waren de woorden en het gebaar van de vinger dusdanig van invloed dat er een gevoel van stress en angst ontstond. De pleegzorgprofessional heeft een beoordeling gedaan over de ervaring die de situatie met zich meebracht en is daarmee volgens Park (2010) bezig met Appraised Meaning. Een negatieve ervaring die genoemd is heeft betrekking op het ervaren van een onrechtmatig gevoel; *“Onlangs heb ik een pleegmeisje begeleid, die woonde bij haar oom en tante, die had een mooie plek daar en dat ging gewoon niet wegens moeilijke problematiek. Zij is teruggegaan naar haar moeder. Dat is gewoon echt niet een goede plek voor haar. Vanuit pleegzorg adviseren we dan dat ze beter naar een leefgroep kan. De voogd deed haar toch eerste lijn naar moeder. Daar ben ik het niet mee eens. dat is niet verstandig, maar het wordt wel gedaan omdat de voogd dat zegt.*”. Alle genoemde negatieve ervaringen, opgedaan tijdens het werk, zijn schematisch weergegeven (Tabel 3).

Tabel 3

Sub-thema 3, Negatieve ervaringen, door de pleegzorgprofessional opgedaan in het werk

Negatieve ervaringen en ervaren van moral distress in het werk

- Ervaren van onmacht
 - Werkdruk
 - Uitvoerprocedures opgelegd door de werkgever
 - Ervaren van angst tijdens het werken
 - Niet van betekenis kunnen zijn
 - Gevoel van onrechtvaardigheid ervaren
 - Verantwoordelijk voelen
 - Onduidelijkheid in eigen rol ervaren
 - Twijfelen aan eigen professie
 - Verschillen in overtuiging met pleegouder/ voogd
-

4.4 De ondersteuningsbehoeften van pleegzorgprofessionals in het werken met zingevingsbehoeften en -vragen

4.4.1 Ondersteuningsbehoeften pleegzorgprofessional

Aan pleegzorgprofessionals is gevraagd naar hun wensen in ondersteuning om te kunnen voldoen aan de zingevingsbehoeften en -vragen van pleegouders en/of pleegkinderen. Onder de pleegzorgprofessionals is veertien keer aangehaald dat het opdoen van kennis over zingeving een behoefte is, met als doel om dit over te brengen of in te zetten in de pleeggezinnen. Er wordt genoemd dat het zorgt dat het een prominentere rol kan innemen in de begeleiding en middels scholing meer bewust aanwezig zal zijn bij de pleegzorgprofessionals. Het meenemen van een geestelijk verzorger is één keer aangehaald als optie in een casus met Christelijke overtuigingen.

Pleegzorgprofessional: “Ik zou het fijn vinden dat iemand een keer met ons in de casuïstiek-groep of in het team die gesprekken aangaat, zodat wij in de pleeggezinnen aandacht voor bepaalde onderwerpen kunnen hebben. Ik zal niet snel iemand meenemen naar een gesprek om het over zingeving te hebben.”

5. Conclusie

Dit thesisonderzoek is gedaan naar aanleiding van de opkomende aandacht voor zingeving in de theorie en de praktijk, in relatie met het bevorderen van een positieve gezondheid.

Zingeving is volgens Mulder (2013) in te delen in verschillende lagen. Deze lagen komen overeen met de fasen die Park (2010; 2022) benoemt. In de pleegzorg is het de pleegzorgprofessional die beoogd wordt aandacht te hebben voor de zingeving van de client (Fulcher & Garfat, 2015; Garfat, 2004; Mann-Feder et al., 2017). Om aandacht te kunnen hebben voor zingeving binnen de gezinnen zal de pleegzorgprofessional ook zelf bewust met de eigen zingeving om moeten kunnen gaan (Grootonk et al., 2010; Park, 2010; Garfat, 2004). De hoofdvraag die centraal stond, was *“Hoe beschrijven pleegzorgprofessionals zingeving in hun persoonlijke leven en hoe komt zingeving aan bod in het contact met het pleeggezin?”*. De hoofdvraag is onderzocht door middel van vier onderzoeksvragen. In de volgende alinea's zal de conclusie per onderzoeksvraag weergegeven worden.

De eerste onderzoeksvraag die centraal stond, was *“Hoe ziet de persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals eruit?”*. Uit de resultaten blijkt dat pleegzorgprofessionals hun eigen zingeving, gemiddeld genomen een 8,2 waarderen. Positieve en negatieve gebeurtenissen worden genoemd als invloedrijke elementen op de mate van beleving van persoonlijke zingeving. Resultaten laten zien, dat pleegzorgprofessionals reflecteren op overtuigingen & waarden, eigen handelen en belangrijke gebeurtenissen. Tevens vertellen pleegzorgprofessionals dat het reflecteren bepaalde zingevingsvragen beantwoord, dat emoties en gevoelens oproept. Deze resultaten komen overeen met de bevindingen van het wetenschappelijk onderzoek van Grootonk et al. (2010) en Park (2010), waarin wordt beschreven dat het van belang is dat de pleegzorgprofessional inzicht heeft in de persoonlijke zingeving, persoonlijke drijfveren, overtuigingen en vaardigheden, omdat deze zichzelf als instrument meeneemt in de gesprekken. De vragen waarop de pleegzorgprofessional reflecteert kunnen in het model van Park (2022) terug worden gevonden in het proces van Meaning Making. Gekeken naar de lagen die Mulder (2013) in zijn onderzoek weergeeft wordt de laag van de dagelijkse zingeving het minst genoemd en de laag van de levensbeschouwelijke zingeving het meest. De religieuze zingeving wordt door een pleegzorgprofessional aangehaald en atheïstische overtuigingen worden niet genoemd. Aanvullend hierop laten de resultaten zien dat van betekenis zijn voor een ander, gezien wordt als de meest invloedrijke, positieve factor op het ervaren van de persoonlijke zingeving. Daarnaast kwam naar voren dat een geloofsovertuiging een duidelijk doel geeft

over het leven op aarde, zorgt dat er liefde ervaren wordt en dat het geleefde leven is, zoals bedoeld is vanuit een hogere macht. Deze levensovertuiging valt onder religieuze zingeving, waarbij niet alleen de eigen idealen en overtuigingen (Global Meaning, Park, 2010) getoetst worden aan de ervaringen van het leven, maar ook die van de opvoeding en maatschappij (Mulder, 2013). De resultaten laten zien dat religieuze zingeving pleegzorgprofessionals rust geven wanneer een gebeurtenis zich voordoet, omdat het leven komt zoals bedoeld is volgens een hogere macht. Het veronderstelt dat je geen invloed hebt op gebeurtenissen, maar je gebeurtenissen meemaakt omdat dit zo is voorbestemd. Tenslotte geven de resultaten indicaties dat negatieve gebeurtenissen een negatieve impact hebben op de waardering van de persoonlijke zingeving. Een score op het ervaren van zingeving kan daarnaast beïnvloed zijn door een recente negatieve of positieve uitkomst. Het element 'tijd' kan mogelijk zorgen dat een ervaring in meer of mindere mate als heftig of zinvol is ervaren.

De tweede onderzoeksvraag die centraal stond, was "*Hoe spelen pleegzorgprofessionals in op zingevingsvragen in de pleeggezinnen?*". De resultaten laten zien dat er tijdens gesprekken in pleeggezinnen met zowel pleegouders als met pleegkinderen gesproken wordt, en er vragen behandeld worden op alle vier de lagen van zingeving, zoals gesteld door Mulder (2013). Zingevingsvragen die worden herkend bij pleegkinderen zijn onder te brengen in de laag van de levensbeschouwelijke zingeving (Mulder, 2013) en bevatten vragen binnen de thema's identiteit, loyaliteit en gebeurtenissen. Deze zingevingsvragen vallen in het zingevingproces onder het ervaren van een discrepantie tussen de beleving van de gebeurtenis met de bestaande Global Meaning (Park, 2017; Clifton et al., 2019 & Pilkington et al., 2021). Hierbij wordt Global Meaning gezien als de basis waarmee mensen hun ervaringen van de wereld interpreteren (Park, 2010). De resultaten laten zien dat de zingevingsvragen die pleegkinderen hebben, inhoudelijk gaan over ervaringen die nog getoetst moeten worden aan hun Global Meaning. Een existentiële zingevingsvraag van een pleegkind die dit illustreert is, 'Waarom doe ik er toe?'. Zingevingsvragen die vanuit pleegzorgouders worden genoemd, hebben betrekking op het feit dat pleegouders het lastig vinden dat de biologische ouders in beeld zijn. Bij het herkennen van zingevingsvragen die zich laten onderverdelen als gebeurtenissen, speelt de pleegzorgprofessional in op hetgeen er geobserveerd wordt. Een genoemd voorbeeld is dat wanneer een pleegkind bij binnenkomst bij pleegouders, na een bezoek aan biologische ouders, geacht wordt zichzelf meteen te douchen en om te kleden. De pleegzorgmedewerker ziet dit als een afwijzing van het kind en gaat hierover in gesprek met pleegouders. Daarnaast laten de resultaten zien dat de lage frequentie van contact met de pleeggezinnen ervoor kan

zorgen dat er geen zingevingvragen herkend worden maar er op gebeurtenissen wordt ingespeeld door de pleegzorgprofessional. Wanneer er zingevingvragen spelen, die niet beantwoord kunnen worden door de pleegzorgprofessional, wordt er doorverwezen naar professionele hulp als een maatschappelijk werker of een therapeut. Daarnaast geven de resultaten weer dat het netwerk wordt aangedragen als bron om aan zingevingvragen te voldoen. Dit is genoemd in de setting waarbij pleegouders zingevingvragen hadden die betrekking hadden over het zijn van pleegouders met een Christelijke geloofsovertuiging. De pleegzorgprofessional kon zelf moeilijk aansluiten in deze laag van geloofsovertuiging (Mulder, 2013) en heeft doorverwezen naar gelijkgestemden in de Global Meaning (Park, 2010). Pleegzorgprofessionals geven aan zelf voldoende toegerust te zijn om aan de zingevingbehoefte van pleegouders en pleegkinderen te voldoen. De kennis die zij hiervoor nodig zijn en inzetten, is verworven door scholing en zelfreflectie op levenservaringen. Opvallend was dat pleegzorgprofessionals hun persoonlijke bewustwordingsproces t.a.v. zingeving, aanmerken als de belangrijkste bijdrage aan het vergroten van hun kennis over zingeving. Daarbij noemen de pleegzorgprofessionals veertig verschillende vaardigheden die bijdragen aan het inspelen op zingevingvragen. Hierin wordt het tonen van empathie door iedere pleegzorgprofessional genoemd en wordt er door één pleegzorgprofessional aangegeven aandacht te schenken aan het toegankelijk/ laagdrempelig zijn om betrokken te mogen zijn, wat maakt dat het pleegkind beetje bij beetje, meer en meer vertelt. Uit de data zijn twee vormen van interventies genoemd die worden ingezet om in te spelen op zingevingvragen. Het maken van een levenslijn met een pleegkind, waarbij er gereflecteerd is op de mooie en nare gebeurtenissen in het leven van het pleegkind, is ingezet om betekenis te geven aan de momenten die voor het pleegkind als betekenisvol worden aangeduid. Het inzetten van deze interventie heeft binnen het 'meaning making' proces, zoals beschreven door Park (2010), een essentiële rol gekregen om de discrepantie tussen de traumatische gebeurtenis en de globale zingeving meer te onderzoeken (Garfat, 2004). Doordat verondersteld wordt, dat zingevingvragen zich afspelen binnen verschillende zingevinglagen (Mulder, 2013) en zich in de verschillende fases van het zingevingproces voordoen (Park, 2010) wordt verondersteld dat de benaderingswijze van de pleegzorgprofessional zich hierop dient af te stemmen. Dit maakt dat er geen eenduidig antwoord te geven is op de vraag hoe pleegzorgprofessionals inspelen op zingevingvragen. Daarnaast is een mogelijke verklaring in verschillen van benadering en begeleiding, toe te kennen aan de persoonlijke vaardigheden die een pleegzorgprofessional bezit en bewust of onbewust, inzet tijdens begeleiding bij de pleeggezinnen. De begeleiding die zich richt op pleegouders is veelal

gericht op het voeren van gesprekken en de begeleiding van pleegkinderen heeft een andere aanpak, zoals het spelen van een spel. Pleegzorgprofessionals ervaren het als lastig wanneer het zingevingsproces op een spelende wijze ingezet dient te worden, bijvoorbeeld tijdens een potje voetbal.

De derde onderzoeksvraag die centraal stond, was “*Hoe worden de eigen zingevingservaringen meegenomen in het werk in de pleeggezinnen?*”. De resultaten laten zien dat er aanwijzingen zijn dat persoonlijke overtuigingen en ervaringen van pleegzorgprofessionals invloed hebben op de werkwijze en inhoud van de begeleidingsmomenten. In het onderzoek van Hakkim en Deb (2021) wordt aangegeven dat het proces van zingeving vanuit de cliënt moet komen, omdat het een uiterst individueel proces is, en dat suggestieve benaderingen vanuit de professional of therapeut zelfs averechts kunnen werken. De resultaten indiceren dat pleegzorgprofessionals vanwege hun persoonlijke zingeving verschillend omgaan met het inzetten van de eigen ervaringen. De ene pleegzorgprofessional is overtuigd dat er zo min mogelijk persoonlijke meningen of overtuigingen genoemd moeten worden en is hier bewust terughoudend in, terwijl een andere pleegzorgprofessional de overtuiging heeft dat het delen van eigen ervaringen gebruikt kunnen worden in de begeleiding om tot gesprek te kunnen komen, en dit bewust inzet. Door het inzetten van eigen ervaringen in het initiëren van het zingevingsproces bij het pleeggezin wordt er veelal op de laag van alledaagse zingeving (Mulder, 2013) ingegaan. Dit omdat er gebeurtenissen uit het leven worden gedeeld en er enkel begrip wordt getoond voor de situatie waarin pleegouders of pleegkinderen zich bevinden. Worden eigen ervaringen niet gedeeld, is de toekenning van betekenis aan de pleegouder of het pleegkind zelf en construeert deze het eigen zingevingsproces. De pleegzorgmedewerker kan dan ingaan op de beleving en zodoende meer ingaan op de levensbeschouwelijke zingeving en de religieuze zingeving. Daarnaast vertelt een pleegzorgprofessional dat er onbewust eigen normen en waarden worden meegenomen in gesprekken. De resultaten kunnen echter niet bevestigen dat het bewust of onbewust inzetten van de persoonlijke ervaringen een averechts effect hebben, hetgeen wel door Hakkim en Deb (2021) wordt gesteld. Daarnaast wordt in de theorie gesteld, dat een pleegzorgprofessional diens eigen zingevingsvragen tegenkomt, aangezien de eigen normen, waarden, overtuigingen en ervaringen onderdeel zijn van de persoon en de pleegzorgprofessional zelf het instrument is (Grootoenk et al., 2010; Park, 2010). Objectief aandacht besteden aan zingeving wordt aangehaald als factor om het zingevingsproces bij het individu te laten. De resultaten laten ook zien dat werksituaties van invloed zijn op het persoonlijke zingevingsproces van de pleegzorgprofessional. Zo vertelde

pleegzorgprofessionals over verschillende werksituaties waarin zij negatieve gevoelens in de vorm van angst of onmacht, of wel moral distress ervaren. Eén situatie, waarin het kind weer teruggeplaatst werd bij biologische ouders wordt aangeduid als een negatieve ervaring, gezien de overtuiging van de pleegzorgprofessional dat dit een onveilige situatie betrof. Dit voorbeeld laat zien dat de overtuigingen en ervaringen van de pleegzorgprofessional botsten met de werksituatie. Het ervaren van moral distress brengt zingevingsvragen met zich mee en oefent invloed uit op de persoonlijke zingeving van de pleegzorgprofessional.

De vierde onderzoeksvraag die centraal stond, was “*Welke behoeften hebben pleegzorgprofessionals om meer op zingevingsvragen in te kunnen gaan?*”. Het opdoen van kennis over zingeving is een ondersteuningsbehoefte die door alle pleegzorgprofessionals is genoemd. Aangegeven is dat deze kennis zorgt dat er meer bewustwording wordt gecreëerd bij de pleegzorgprofessional en het een prominentere rol in de begeleiding zal krijgen. Daarnaast vertelde een pleegzorgmedewerker behoefte te hebben aan meer concreet inzetbaar materiaal, bijvoorbeeld een spel, om zingeving op een speelse manier onderdeel te laten zijn van de begeleidingsmomenten met (jonge) kinderen. Verkregen resultaten laten zien dat er behoefte is aan kennis over zingeving, maar er kan op basis van de verkregen resultaten geen uitspraak worden gedaan om welke specifieke kennis het gaat.

Als antwoord op de hoofdvraag: hoe beschrijven pleegzorgprofessionals zingeving in hun persoonlijke leven en hoe komt zingeving aan bod in het contact met het pleeggezin, kan worden geconcludeerd dat pleegzorgprofessionals het eigen leven als zinvol ervaren. Het reflecteren op de eigen levenservaringen geeft inzicht in de persoonlijke zingeving, drijfveren, overtuigingen en vaardigheden. Van betekenis willen zijn, wordt gezien als meest invloedrijke motivatie om het werk als pleegzorgprofessional uit te voeren. Wanneer het gevoel, van belangrijk zijn, in een pleeggezin ervaren wordt, geeft dit een positieve bijdrage aan het gevoel van zinvol zijn. In de privé-situatie wordt deze waarde ook als meest zinvol genoemd. Door het inzetten van vaardigheden en persoonlijke kenwaarden wordt aan de zingevingsbehoeften van de pleegouders en pleegkinderen voldaan. Dit lijkt voldoende om aan zingevingsbehoeften te kunnen voldoen, aangezien de pleegzorgprofessionals aangeven te kunnen aansluiten bij de behoeften van pleeggezinnen wanneer er over zingeving gesproken wordt. Wat opvalt is dat het zingevingsproces wel in interventies terug te vinden is, maar een pleegzorgprofessional dit niet bewust inzet als copingstrategie, om een traumatische gebeurtenis te overwinnen. Wanneer vragen of situaties rondom zingeving ontstaan, kan er verondersteld worden dat er onbewust bekwaam gehandeld wordt. De behoefte aan meer kennis speelt onder pleegzorgprofessionals. Het ontbreken van kennis over

zingeving maakt, dat zingeving niet onder de aandacht is bij de pleegzorgprofessional en niet bewust wordt ingezet in pleeggezinnen. Tevens speelt de frequentie van bezoeken aan pleeggezinnen een rol in het betrokken en op de hoogte zijn van hetgeen er speelt in een pleeggezin. Zingevingsvragen of gebeurtenissen die spelen binnen een pleeggezin, waarbij de pleegzorgwerker zich niet voldoende toegerust voelt, vallen volgens de pleegzorgprofessionals niet in de functieomschrijving. Zo geven pleegzorgprofessionals aan dat zij geen behandelaars zijn voor het stellen van diagnoses. Een doorverwijzing naar een maatschappelijk werker of een therapeut wordt dan aanbevolen of in gang gezet. In enkele gevallen wordt er verwezen naar een persoon uit de directe omgeving van de pleegouder of het pleegkind. Twee vormen van interventies, gericht op zingeving behoeften zijn onbewust ingezet. Dit initieert dat bewustwording over zingeving en de positieve bijdrage die het oplevert voor pleegouders en pleegkinderen inderdaad meer aandacht behoeft alvorens het onder de aandacht van de pleegzorgprofessional zal zijn en kan worden ingezet om optimale ontwikkelmogelijkheden voor het pleegkind te realiseren.

5.1 Beperkingen van het onderzoek

De lezer moet er rekening mee houden dat het onderzoek is voldaan door het afnemen van diepte-interviews aan pleegzorgprofessionals, werkzaam binnen twee pleegzorgorganisaties behorende bij het overkopende orgaan Jeugdhulp Friesland. De gegevens zijn daardoor niet representatief voor pleegzorgprofessionals in Nederland. Doordat de organisatie zich in het bijzonder richt op pleeggezinnen in het noorden van het land, zijn de gegevens ook niet representatief voor pleegzorgprofessionals, werkzaam in andere delen van Nederland.

Daarnaast moet rekening worden gehouden met het hanteren van een gemakssteekproef die heeft geleid tot een kleine steekproef, meegenomen in het onderzoek. Dit maakt dat zelfs het generaliseren naar alle pleegzorgprofessionals, werkzaam binnen Jeugdhulp Friesland, niet rechtvaardig is.

Het laatste punt waarmee rekening gehouden dient te worden, is dat de interviews voor een groot gedeelte via Microsoft-Teams is afgenomen. Ondanks dat de meeste interviews volledig zijn getranscribeerd, is er in één interview gebleken dat delen van het interview niet volledig zijn opgenomen, en daardoor niet in volledigheid getranscribeerd zijn.

5.2 Sterke punten van het onderzoek

Het onderzoek is gedaan in samenwerking met Jeugdhulp Friesland. Dit heeft als kracht dat reeds bestaande kennis gedeeld kon worden en beide betrokken student-onderzoekers

voorafgaande aan het interviewen, zelf mogen ervaren hoe het is om een interview aangaande zingeving te beleven. Hierdoor zijn inzichten opgedaan over het concept zingeving op persoonlijk vlak, is informatie gekregen over de waarde die zingeving kan hebben binnen de pleegzorg, en is ervaren hoe diepgang in het concept uitgevraagd kan worden tijdens het interviewen. Doordat beide student-onderzoekers de training hebben gevolgd is de mate van consistentie bij het afnemen van de diepte-interviews toegenomen. Tevens is er door het afnemen van de proef-interviews en het verdelen van de rol van interviewer en observant een feedbackmoment geweest over de houding en de wijze van aansluiten bij de respondent.

Daarnaast is het uitvoeren van een literatuuronderzoek onderdeel geweest van het thesis-onderzoek. Dit literatuuronderzoek heeft bijgedragen aan het opstellen van deductieve thema's en sub-thema's waarna de interviewleidraad is opgesteld. In eerste instantie zijn codes uit het literatuuronderzoek naar voren gekomen, deze zijn samengevoegd en op inductieve geanalyseerd. Dit maakt dat de transcripten uitvoerig zijn gelezen, geanalyseerd en weergegeven in de resultaten.

Tevens is het coderen via Atlas.ti helpend geweest om inzicht te krijgen in mogelijke thema's en sub-thema's bij het coderen.

Als laatst kan genoemd worden, dat het huidige kwalitatieve onderzoek een aanvulling is binnen het ZonMw project 'Zin in de Jeugdzorg'. Eerdere studies binnen dit project geven geen conclusies over welke rol de persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals spelen in de begeleiding binnen pleeggezinnen. Het huidige onderzoek kan zorgen voor nieuwe inzichten omdat het ingaat op het 'waarom' van heersende meningen en bepaalde gedragingen. Er wordt inzicht geven in hoe de persoonlijke zingeving van pleegzorgprofessionals eruitziet, hoe zij zingeving ervaringen meenemen in hun werk, hoe zij inspelen op zingevingsvragen bij pleegzorgouders en welke behoeften zij hebben om meer op zingevingsvragen in te kunnen gaan. .

5.3 Aanbevelingen

Voor dit onderzoek is ervoor gekozen om pleegzorgprofessionals middels een diepte-interview te vragen naar de kennis over en de rol van zingeving binnen pleegzorg. Het onderzoek is verkennend van aard geweest, heeft zich gericht op de persoonlijke betekenis van zingeving bij de pleegzorgprofessional en op de wijze waarop pleegzorgprofessionals zingevingsvragen herkennen en benaderen binnen pleeggezinnen. Hoewel het theoretisch onderbouwd wordt dat het zingevingsproces bij uitstek door pleegzorgprofessionals ingezet kan worden, kan op basis van de gevonden resultaten gesteld worden dat de kennis over

zingeving en de rol die deze kan hebben tijdens de begeleidingsmomenten, zich nog in een verkennende fase bevindt. Wel zijn er aanwijzingen gevonden dat pleegzorgprofessionals aansluiten bij de zingevingsbehoeften en -vragen van de pleegouders en pleegkinderen. Een mogelijke verklaring is dat het concept onduidelijk is onder pleegzorgprofessionals en gehandeld wordt vanuit de eigen drijfveer als, iets voor een ander willen betekenen. Op basis van dit onderzoek zou de beoogde scholing, zoals gesteld in het project door ZonMw, meer aandacht moeten hebben voor de eigen ervaring van zingeving en het zingevingsproces, zodat bewustwording wordt gecreëerd en pleegzorgprofessionals de manier van werken af kunnen stemmen op de zingevingsbehoeften binnen pleeggezinnen.

Wetenschappelijk onderzoek pleit ervoor, dat professionals in hun begeleiding, terughoudend zouden moeten zijn bij het delen van individuele ervaringen en geen suggestieve vragen moeten stellen (Garfat et al., 2018). Echter blijkt uit de resultaten dat pleegzorgprofessionals in de begeleiding rondom zingevingsvragen hun eigen ervaringen en adviezen geven, juist om een zingevingsproces te initiëren. Derhalve wordt de aanbeveling gedaan om in de scholing en/of training aandacht te hebben voor hoe de begeleiding rondom zingeving vorm wordt gegeven. Hierbij zal de nadruk moeten liggen op het operationaliseren van de eigen zingeving naar hoe er sensitieve vragen gesteld kunnen worden naar anderen zonder suggestief of normatief te worden als pleegzorgprofessional.

Literatuurlijst

- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders: *DSM-5* (Vol. 5, No. 5). Washington, DC: American psychiatric association.
- Atli Özbaş, A., Kovanci, M. S., & Köken, A. H. (2021). Moral distress in oncology nurses: A qualitative study. *European journal of oncology nursing : the official journal of European Oncology Nursing Society*, 54, 102038.
- Baat, M. de, van den Bergh, P. & Lange, M. de, (2015). *Richtlijn Pleegzorg voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Bates, L., Baird, D., Johnson, D.J., Lee, R.E., Luster, T. & Rehagen, C. (2005). Sudanese refugee youth in foster care: The “lost boys” in America. *Child Welfare League of America*, 84, 631-64
- Bronstein, I., Montgomery, P. & Dobrowolski, S. (2012). PTSD in Asylum-seeking male adolescents from Afghanistan. *Journal of Traumatic Stress*, 25. 551-557.
- Brown, L. A., Belli, G. M., Asnaani, A. & Foa, E. B. (2019). A review of the role of negative cognitions about oneself, others, and the world in the treatment of PTSD. *Cogn. Ther. Res.* 43, 143–173.
- Bruner, J. (1990). *Acts of meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Clifton, J. D. W., Baker, J. D., Park, C. L., Yaden, D. B., Clifton, A. B. W. & Seligman, M. E. P. (2019). Primal world beliefs. *Psychol. Assess.* 31, 82–99.
- Davis, C. G., Nolen-Hoeksema, S. & Larson, J. (1998). Making sense of loss and benefiting from the experience: Two construals of meaning. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 561–574.
- Debnath, R., Tang, A., Zeanah, C.H., Nelson, C.A. & Fox, N.A. (2020). The long-term effects of institutional rearing, foster care intervention and disruptions in care on brain electrical activity in adolescence. *Developmental Science*. 23, e12872.
- Draucker, C. B. (2001). Learning the harsh realities of life: Sexual violence, disillusionment, and meaning. *Health Care for Women International*, 22, 67–84.
- DiLillo, D., Long, P. J. & Russell, L. M. (1994). Childhood coping strategies of intrafamilial and extrafamilial female sexual abuse victims. *Journal of Child Sexual Abuse*, 3, 45–65.
- Epstein, S. (1991). The self-concept, the traumatic neurosis, and the structure of personality. in D. Ozer, J. N. Healy, & A. J. Stewart (Eds.), *Perspectives in personality*

- (pp. 63–98). London, England: Kingsley.
- Evers, A. W., Kraaimaat, F. W., Lankveld, W. van, Jongen, P. J., Jacobs, J. W. & Bijlsma, J. W. (2001). Beyond unfavorable thinking: The Illness Cognition Questionnaire for chronic diseases. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *69*, 1026–1036.
- Fitzke, R. E., Marsh, D. R. & Prince, M. A. (2021). A longitudinal investigation of the meaning-making model in midlife adults who have experienced trauma. *J. Clin. Psychol.* *77*, 2878–2893.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4th ed.). Sage Publications.
- Fulcher, L.C. & Garfat, T. (2015). *Child and Youth Care Practice with Families*. Cape Town: The CYC-Net Press
- Garfat, T. (2004). Meaning-Making and Intervention in Child and Youth Care Practice. *Scottish Journal of Residential Child Care*, *3*(1), 9-10.
- Garfat, T., Freeman, J., Gharabaghi, K. & Fulcher, L. (2018). Characteristics of a relational child and youth care approach revisited. *Child & Youth Care Online*, *236*, 7-45.
- Gillies, J. & Neimeyer, R. A. (2006). Loss, grief, and the search for significance: Toward a model of meaning reconstruction in bereavement. *Journal of Constructivist Psychology*, *19*, 31– 65
- Grootoink, E., Akkermans, C., Brocaar, J. & Leeuwen-den Dekker, P. (2010). *‘Zin werkt. Zingeving in de hulp aan dak- en thuislozen’*. Utrecht: MOVISIE.
- Hakkim, A. & Deb, A. (2021). Resilience through meaning-making: case studies of childhood adversity. *Psychological Studies*, *66*(4), 422–433.
- Himelein, M. J. & McElrath, J. V. (1996). Resilient child sexual abuse survivors: Cognitive coping and illusion. *Child Abuse & Neglect*, *20*, 747–758.
- Holland, P. & Gorey, K.M. (2004). Placement movement in out-of-home care: Patterns and predictors. *Child and Adolescent Social Work Journal*, *21*, 117-135.
- Huber, M., Knotnerus, J., Green, L., Horst, H. van der, Jadad, A.R., Kromhout. D., Leonard. B., Lorig, K., Loureiro, M.I., Meer, J.W. van der, Schnabel, P. Smith, R., Weel, C. van & Smid, H. (2011). How should we define health? *BMJ (Clinical research ed.)*, *343*(4163):235-7.
- Iswardani, T., Dewi, Z.L., Mansoer, W.W. & Irwanto, I. (2022). Meaning-Making among Drug Addicts during Drug Addiction Recovery from the Perspective of the Meaning-Making Model. *Psych 2022*, *4*, 589–604.
- Janoff-Bulman, R. (2004). Posttraumatic growth: Three explanatory models. *Psychological Inquiry*, *15*, 30–34.

- Janoff-Bulman, R. & Frantz, C. M. (1997). The impact of trauma on meaning: From meaningless world to meaningful life. In M. J. Power & C. R. Brewin (Eds.), *The transformation of meaning in psychological therapies: Integrating theory and practice* (pp. 91–106). Hoboken, NJ: Wiley.
- Jones, L. K. & Cureton, J. L. (2014). Trauma Redefined in the DSM-5: Rationale and Implications for Counseling Practice. *Professional Counselor, 4*(3).
- Leeuwen, R. van, Leget, C. & Vossleman, M. (2020). *Zingeving in zorg en welzijn*. Amsterdam, Boom.
- Lepore, S. J., Silver, R. C., Wortman, C. B. & Wayment, H. A. (1996). Social constraints, intrusive thoughts, and depressive symptoms among bereaved mothers. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*, 271–282.
- Klinger, E. (1998). The search for meaning in evolutionary perspective and its clinical implications. In P. T. P. Wong & P. S. Fry (Eds.), *The human quest for meaning: A handbook of psychological research and clinical applications* (pp. 27–50). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Lewis, N. A. (2020). Purpose in life as a guiding framework for goal engagement and motivation. *Soc. Personal. Psychol. Compass 14*, 1–11.
- Mann-Feder, V., Scott, D. & Hardy, B. (2017). The future of child and youth care education: Insights from Canada. *International Journal of Child, Youth and Family Studies, 8*(2).
- Martin, L. L. & Tesser, A. (1996). Some ruminative thoughts. In R. S. Wyer (Ed.), *Advances in social cognition* (pp. 1–47). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Märtsin, M. (2019). Beyond Past and Present: Meaning Making, Narrative Self and Future-Orientation. *Integr. psych. behav. 53*, 669–678.
- May, R. (1983). The discovery of being: Writings in existential psychology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 63*, 1037–1043.
- Milman, E., Lee, S. A., Neimeyer, R. A., Mathis, A. A. & Jobe, M. C. (2020). Modeling pandemic depression and anxiety: the mediational role of core beliefs and meaning making. *J. Affect. Disord. Rep. 2*:100023.
- Mulder, A. (2013, november 11). Zingeving in de praktijk. Opgehaald van Zin in Jeugdzorg: <http://www.zininjeugdzorg.nl/wp-content/uploads/2012/10/Zingeving-in-de-praktijk-20131111.pdf>
- NJI (2022). *Cijfers over pleeggezinnen*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Oosterman, M., Schuengel, C., Slot, N.W., Bullens, R.A.R. & Doreleijers, T.A.H. (2007). Verstoringen in de pleegzorg: een overzicht en meta-analyse. *Beoordeling van kinder-*

- en jeugddiensten*, 29(1), 53–76.
- Pakenham, K. I. (2007). Making sense of multiple sclerosis. *Rehabilitation Psychology*, 52, 380–389.
- Pakenham, K. I. (2008). Making sense of illness or disability: The nature of sense making in multiple sclerosis (MS). *Journal of Health Psychology*, 13, 93–105.
- Paquin, V., Elgbeili, G., Laplante, D. P., Kildea, S. & King, S. (2021). Positive cognitive appraisal “buffers” the long-term effect of peritraumatic distress on maternal anxiety: the Queensland flood study. *J. Affect. Disord.* 278, 5–12.
- Park, C. L. (2010). Making sense of the meaning literature: An integrative review of meaning-making and its effects on adjustment to stressful life events. *Psychological bulletin*, 136, 257-301.
- Park, C. L. (2017). Distinctions to promote an integrated perspective on meaning: global meaning and meaning-making processes. *J. Constr. Psychol.* 30, 14–19.
- Park, C. L. & Blake, E. B. (2020). “Resilience and recovery following disasters: the meaning making model,” in *Positive Psychological Approaches to Disaster: Meaning, Resilience, and Posttraumatic Growth*. ed. S. E. Schulenberg (Cham: Springer), 9–25.
- Park, C. L. & Boals, A. (2021). “Current assessment and interpretation of perceived post-traumatic growth,” in *Redesigning Research on Post-Traumatic Growth*. eds. F. J. Infurna & E. Jayawickreme (Oxford: Oxford University Press), 12–27.
- Park, C. L., Finkelstein-Fox, L., Russell, B. S., Fendrich, M., Hutchison, M. & Becker, J. (2021). Psychological resilience early in the COVID-19 pandemic: stressors, resources, and coping strategies in a national sample of Americans. *Am. Psychol.* 76, 715–728.
- Park, C. L. & Helgeson, V. S. (2006). Growth following highly stressful life events: Current status and future directions. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74, 791–796.
- Park, C. L., Riley, K. E., George, L. S., Gutierrez, I. A., Hale, A. E., Cho, D., & Braun, T. D. (2016). Assessing disruptions in meaning: Development of the Global Meaning Violation Scale. *Cognitive Therapy and Research*, 40(6), 831–846
- Pecora, P. J. (2012). Maximizing educational achievement of youth in foster care and alumni: Factors associated with success. *Children and Youth Services Review*, 34(6), 1121–1129.
- Pilkington, P. D., Bishop, A. & Younan, R. (2021). Adverse childhood experiences and

- early maladaptive schemas in adulthood: a systematic review and meta-analysis. *Clin. Psychol. Psychother.* 28, 569–584.
- Rak, C. F. (2002). Heroes in the nursery: Three case studies of resilience. *Journal of Clinical Psychology*, 58, 247–260.
- Salazar, A. M. (2013). The value of a college degree for foster care alumni: Comparisons with general population samples. *Social Work*, 58(2), 139–151.
- Salvatore, S. (2019). Beyond the meaning given. The meaning as Explanandum. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 53(3).
- Sewell, K. W. & Williams, A. M. (2001). Construing stress: A constructivist therapeutic approach to posttraumatic stress reactions. In R. A. Neimeyer (Ed.), *Meaning reconstruction and the experience of loss* (pp. 293–310). Washington, DC: American Psychological Association.
- Stewart, C. J., Kum, H. C., Barth, R. P. & Duncan, D. F. (2014). Former foster youth: Employment outcomes up to age 30. *Children and Youth Services Review*, 36, 220–229.
- Strijker, J. (2009). *Kennisboek pleegzorg*. Utrecht: STILI NOVI.
- Thompson, S. C. (1985). Finding positive meaning in a stressful event and coping. *Basic and Applied Social Psychology*, 6, 279–295.
- Thompson, S. & Janigian, A. (1988). Life schemes: A framework for understanding the search for meaning. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 7, 260–280
- Verharen, L. (2016). Gezond met sociaal werk: Marie Kamphuis-Lezing 2015. *Maatwerk*, 17(1), 2-6.
- Walsh, F. (2006). *Strengthening family resilience (2nd ed.)*. New York, NY: Guilford Press.
- Wade, J., Sirriyeh, A., Wade, J., Sirriyeh, A., Kohli, R. & Simmonds, J. (2012). *Fostering Unaccompanied Asylum-Seeking Young People: creating a family life across 'a world of difference'*. British Association for Adoption and Fostering.
- Wortman, C. B. & Silver, R. C. (1987). Coping with irrevocable loss. In G. R. VandenBos & B. K. Bryant (Eds.), *Cataclysms, crises, and catastrophes: Psychology in action* (pp. 185–235). Washington, DC: American Psychological Association.
- Wright, M. O., Crawford, E. & Sebastian, K. (2007). Positive resolution of childhood sexual abuse experiences: The role of coping, benefit-finding and meaning making. *Journal of Family Violence*, 22, 597–608
- Zijlstra, A. E., Kalverboer, M. E., Post, W. J., ten Brummelaar, M. D. C. & Knorth, E. J.

(2015). De BIC-Q: een instrument om de kwaliteit van de opvoedingsomgeving van asielzoekerskinderen in kaart te brengen. *Kind en Adolescent*, 36(1), 23-37.

Bijlage 1 Sample van respondenten

Tabel 1

Sample van pleegzorgprofessionals

Participant	Leeftijd	Rol	Werkervaring	Nationaliteit	Opleiding
1	45	Ambulant hulpverlener	13	NL	HBO
2	52	Ambulant hulpverlener	13	NL	HBO
3	41	Gezingsvoogd	15	NL	HBO
4	45	Pleegzorgbegeleider	17	NL	HBO
5	40	Pleegzorgbegeleider	5	NL	HBO
6	45	Pleegzorgbegeleider	13	NL	HBO

Bijlage 2 Informatiebrief

Informatie voor deelname aan wetenschappelijk onderzoek

Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke Verzorging, Jeugdhulp Friesland en Leger des Heils

Project: Behoeftenonderzoek Zingeving in de pleegzorg

Inleiding

Geachte heer/mevrouw,

Wij vragen u om mee te doen aan een wetenschappelijk onderzoek.

Meedoen is vrijwillig. Om mee te doen is wel uw schriftelijke toestemming nodig.

Voordat u beslist of u wilt meedoen aan dit onderzoek, krijgt u uitleg over wat het onderzoek inhoudt.

Lees deze informatie rustig door en vraag de onderzoeker uitleg als u vragen heeft.

1. Algemene informatie

Dit onderzoek is opgezet door de Jeugdhulp Friesland en Het leger des Heils i.s.m. Universiteit voor Humanistiek; en wordt uitgevoerd door Mience Doornbos, onderzoeksstagiaire bij Jeugdhulp Friesland. Het project wordt gefinancierd door de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie (ZonMw).

2. Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen **wat voor u van waarde en betekenis is in het werk en leven en hoe dit tot uitdrukking komt in uw zorg voor zingeving bij pleegouders en/of pleegjongeren; als ook uw behoeften aan ondersteuning bij deze zorg.** Met uw deelname aan dit onderzoek helpt u mee om meer inzicht te verkrijgen in wat er bij pleegouders speelt; en om de kwaliteit van zorg voor zingeving door professionals te verbeteren. De uitkomsten van dit onderzoek worden gebruikt om zorgverleners te scholen, zodat zij gevoeliger worden voor onderwerpen die u belangrijk vindt. Hierdoor zijn zij beter in staat hun manier van werken hierop af te stemmen.

3. Achtergrond van het onderzoek

Aanleiding voor dit onderzoek is dat er de afgelopen jaren steeds meer aandacht is gekomen voor zingeving- en levensvragen van mensen in de thuissituatie. In dit project willen we de kwaliteit en beschikbaarheid van begeleiding van mensen met zingeving- en levensvragen verbeteren. Cliënten, vrijwilligers, mantelzorgers, onderzoekers, opleiders en zorgverleners werken in dit project samen om dat te realiseren.

4. Wat meedoen inhoudt

Als u meedoet, houdt dat het volgende in:

Er wordt een diepte-interview met u afgenomen. Dat wil zeggen een gesprek met een onderzoekersstagiaire over wat voor u van waarde of betekenis is in uw werk en leven en hoe dit tot uitdrukking komt in de aandacht die u heeft voor zingeving bij cliënten en/of de begeleiding die u daarop biedt. Ook welke behoeften aan ondersteuning u heeft op dit terrein. Een bezoek duurt maximaal een uur. Het gesprek wordt opgenomen. Deze geluidsopname wordt uitsluitend gebruikt in dit onderzoek voor het nauwkeurig verwerken van de gegevens.

5. Mogelijke voor- en nadelen

Het is belangrijk dat u de mogelijke voor- en nadelen goed afweegt voordat u besluit mee te doen. Meedoen aan dit onderzoek heeft een aantal voordelen: U levert met het delen van uw ervaringen een bijdrage aan kwaliteit en beschikbaarheid van zorg voor zingeving in de thuissituatie. Meedoen aan dit onderzoek kan ook nadelen hebben: het kost u tijd en de besproken onderwerpen kunnen gevoelig voor u zijn.

6. Als u niet wilt meedoen of wilt stoppen met het onderzoek

Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt op elk moment uw medewerking aan het onderzoek stoppen. Ook kunt u op elk moment weigeren dat uw gegevens voor het onderzoek mogen worden gebruikt. U hoeft niet te vertellen waarom u wilt stoppen of niet wilt dat we uw gegevens gebruiken. Stoppen met het onderzoek heeft geen andere gevolgen voor u. Als u niet wilt dat uw gegevens in het onderzoek worden gebruikt, dan zullen we deze uit onze bestanden verwijderen en vernietigen. Als u stopt met het onderzoek of pas na twee maanden aangeeft dat u niet wilt dat we uw gegevens gebruiken, dan kunnen we uw antwoorden op de vragen van het onderzoek niet helemaal verwijderen, omdat we niet altijd meer kunnen achterhalen wie welke antwoorden gegeven heeft. Uw antwoorden worden dan alsnog in de resultaten van het onderzoek meegenomen, zonder dat iemand kan zien dat de antwoorden van u komen.

7. Vragen of opmerkingen over de uitvoering van het onderzoek

- Voor zover u als deelnemer van onderzoek vragen of opmerkingen heeft over de uitvoering van het onderzoek of als u een vorm van schade of ongemak ervaart vanwege het onderzoek kunt u in eerste instantie het beste contact opnemen met Nanske Wilholt, n.wilholt@uvh.nl, secretaris van de Raad van Advies van de Kenniswerkplaats en Hoofd Afdeling Onderzoek van de Universiteit voor Humanistiek;
- Voor andere vragen, zoals rondom de integriteit van het onderzoek of privacy, zie <https://www.uvh.nl/onderzoek/onderzoek-aan-de-uvh/vragen-deelnemers-onderzoek>.
- Als er nieuwe informatie over het onderzoek is die belangrijk voor u is, dan laat de onderzoeker dit aan u weten.

8. Einde van het onderzoek

Uw deelname aan het onderzoek stopt als

- u zelf kiest om te stoppen
- het einde van het onderzoek is bereikt (30 september 2024)

Na het verwerken van alle gegevens informeert de onderzoeker u over de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek. Dit gebeurt door middel van een nieuwsbrief in september 2023 en september 2024.

9. Gebruik en bewaren van uw gegevens

Voor dit onderzoek is het nodig dat uw persoonsgegevens worden verzameld en gebruikt. De onderzoeker bewaart uw gegevens minimaal 10 jaar. De gegevens worden opgeslagen op de beveiligde server van de Jeugdhulp Friesland. U kunt op elk moment inzicht vragen in uw gegevens door contact op te nemen met Tjeerd van der Meer. Ook kunt u vragen stellen over de dataopslag door contact op te nemen. Ruwe data en persoonsgegevens worden niet beschikbaar gemaakt voor hergebruik en zijn alleen in anonieme vorm na een verzoek bij de projectleider (prof. dr. Jacobs) beschikbaar voor controle (bijvoorbeeld voor een controle op wetenschappelijke integriteit). Op het toestemmingsformulier kunt u aangeven of u hiermee akkoord gaat. U kunt deze toestemming altijd weer intrekken.

Uw naam, email en telefoonnummer worden in een apart bestand opgeslagen, zodat we tijdens het onderzoek eventueel contact met u kunnen opnemen bij onduidelijkheden of om u op de hoogte te houden.

Wanneer uw gegevens worden verwerkt in rapporten en publicaties worden die **anoniem** gemaakt. Uw privacy is en blijft maximaal beschermd. Er wordt op geen enkele wijze vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht, waardoor iemand u zal kunnen herkennen. Enkele eenvoudige voorbeelden hiervan:

- uw naam wordt vervangen door anonieme, op zichzelf betekenisloze combinatie van getallen.
- uw leeftijd zelf wordt niet verwerkt, maar in een categorie geplaatst. Bijvoorbeeld: leeftijd: tussen 18-25 jaar / tussen 25-35 jaar etc.
- uw woonplaats wordt niet gebruikt, maar de provincie waarin u woont.

De onderzoeksresultaten zullen we verwerken in rapporten en publicaties en aan het einde van het onderzoek helemaal beschikbaar maken in een landelijke database (DataVerseNL) voor andere onderzoekers. De resultaten worden gebruikt ten behoeve van de ontwikkeling van een onderwijsmodule voor professionals in jaar 2 van het onderzoek. Tevens worden de resultaten omgevormd tot geanonimiseerde ervaringsverhalen die beschikbaar komen op de website van de Kenniswerkplaats (kennisbank/verhalenbank) om zodoende inzichten op een laagdrempelige manier te delen met professionals en cliënten. Dit gebeurt op zo'n manier dat u hierin niet herkenbaar bent, hetgeen betekent dat waar nodig feitelijke informatie (zoals jaartallen of plaatsen) worden veranderd.

Op de beschrijvingen staat alleen de code, nooit uw naam. De sleutel voor de code blijft bij de onderzoeker. Ruwe data en persoonsgegevens worden niet beschikbaar gemaakt voor hergebruik en zijn alleen in anonieme vorm na een verzoek bij de projectleider (prof. dr. Jacobs) beschikbaar voor controle (bijvoorbeeld voor een controle op wetenschappelijke integriteit). Op het toestemmingsformulier kunt u aangeven of u hiermee akkoord gaat. U kunt deze toestemming altijd weer intrekken.

10. Een vergoeding voor meedoen

U ontvangt voor deelname aan dit onderzoek geen vergoeding. Door deel te nemen aan dit onderzoek zult u bijdragen aan betere zorg rondom zingeving thuis.

11. Heeft u vragen?

Bij vragen en twijfels kunt u contact opnemen met Tjeerd van der Meer, projectleider op dit project.

U kunt hem bereiken via e-mail op meer.tcvander@jeugdhulpfriesland.nl, of via de telefoon op 06 4949 3101.

12. Ondertekening toestemmingsformulier

Wanneer u voldoende bedenktijd heeft gehad, wordt u gevraagd te beslissen over deelname aan dit onderzoek. Indien u toestemming geeft, vragen wij u deze op de bijbehorende toestemmingsverklaring schriftelijk te bevestigen. Door uw schriftelijke toestemming geeft u aan dat u de informatie heeft begrepen en instemt met deelname aan het onderzoek.

Het handtekeningblad wordt door de hoofdonderzoeker bewaard. U krijgt een kopie of een tweede exemplaar van deze toestemmingsverklaring.

Alvast hartelijk dank voor uw aandacht,

Tjeerd van der Meer

Bijlage 3 Interviewleidraad aangedragen door Jeugdhulp Friesland

Thema	Sub-thema's	Tijdsindicatie
Introductie		10 minuten
Zingeving in het werk	Momenten waarop zin wordt ervaren in de werksituatie	Max. 30 minuten
	Momenten waarop zingeving in het gedrang komt en zingevingbronnen waarop dan wordt teruggegrepen	
	Rol van eigen zingeving in de zorg voor zingeving bij cliënten	
Ondersteuningsbehoeften in de zorg voor zingeving	Aandacht voor en begeleiding bij zingevingsvragen	30 minuten
	Belemmeringen en knelpunten in de aandacht voor en begeleiden bij zingevingsvragen	
	Ondersteuningsbehoeften in de zorg voor zingeving	
Afsluiten		5 minuten

Bijlage 4 Interviewleidraad voor het onderzoek

Wat komt aan bod in dit interview?

Thema	Sub-thema's	Tijdsindicatie
Introductie		10 minuten
1. Zingeving behoeften	A. Persoonlijke zingeving	30 minuten
	B. Zingeving in het werk	
	C. De rol van de eigen zingeving in de zorg voor zingeving bij cliënten	
2. Ondersteuningsbehoeften in de zorg voor zingeving	D. Aandacht voor en begeleiding bij zingeving vragen	30 minuten
	E. Belemmeringen en knelpunten in de aandacht voor en begeleiden bij zingeving	
	F. Ondersteuningsbehoeften in de zorg voor zingeving	
Afsluiting		5 minuten

Introductie

- Bedanken voor deelname
- Voorstellen:
 - Onderzoeker vanuit de Rijks Universiteit Groningen en voer het onderzoek uit bij de Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke Verzorging.
- Uitleg van de achtergrond en het doel van het onderzoek:
 - We richten ons op uw ervaringen als persoon en professional in de pleegzorg.
 - Het interview gaat over de aandacht voor en begeleiding bij zingeving van cliënten ofwel pleegzorgouders en/of pleegkinderen. Zingeving gaat over wat de waarde of diepere betekenis is in ons leven. Dat kan (mede) bepaald worden door een godsdienst of levensbeschouwing, maar dat hoeft niet.
 - Het doel van het onderzoek is het in kaart brengen van uw eigen zingeving in relatie met uw werk en het in kaart brengen van ondersteuningsbehoeften als het gaat om het kunnen bieden van begeleiding bij zingeving aan cliënten.
- Praktische zaken (opname interview, uitwerking interview, toestemmingsformulier):
 - In het interview richten we ons op uw eigen ervaringen en behoeften. Er zijn geen goede of foute antwoorden op vragen.
 - Het interview bestaat uit verschillende onderdelen en duurt ongeveer 60 minuten.
 - Eerst willen we met u kort in gesprek over hoe zingeving een rol speelt in uw persoonlijke leven en uw professie. Daarna gaan we met u in gesprek over wat u nodig denkt te hebben om ruimte te kunnen bieden aan de zingevingsvragen van cliënten.
 - Toestemming audio-opname (wordt verwerkt tot geanonimiseerd verslag).
 - (voor interviewer: zorgen dat je steeds helderheid krijgt over of het antwoord van de geïnterviewde slaat op de pleegouders of pleegkinderen)

Audio - opname aanzetten

Gender	Man/vrouw
Leeftijd	
Type professional	
Aantal jaren werkervaring	
Migratieachtergrond	Nl/ anders nl:
Opleiding/ opleidingsniveau	
Leefsituatie	
Toestemmingsformulier getekend	Ja/nee

1. Zingeving behoeften

A. Persoonlijke zingeving

Itemlijst: Positieve Gezondheid (alleen itemcijfers van zingeving registreren)

<https://mijn-positieve-gezondheid.headease.nl/>

Vraag	Antwoord
1. Ik heb een zinvol leven	
2. Ik heb 's morgens zin in de dag	
3. Ik heb idealen die ik graag wil bereiken	
4. Ik heb vertrouwen in mijn eigen toekomst	
5. Ik accepteer het leven zoals het komt	
6. Ik ben dankbaar voor wat het leven mij biedt	
7. Ik wil mijn hele leven blijven leren	

Vraag 1 De eerste vraag uit de vragenlijst t.a.v. zingeving is: 'Ik heb een zinvol leven', daar heeft u ... op gescoord. Kunt u mij vertellen wat maakt dat het een ... is?/Wat maakt dat het een ... is en geen ...?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vraag 2 Kunt u een of meerdere specifieke gebeurtenissen uit uw leven omschrijven die voor u van betekenis zijn geweest? (doorvragen met o.a.: wie, wat, waar, wanneer, hoe)

.....

.....

.....

.....

a. Feiten

.....
.....
.....
.....

b. Gevoelens

.....
.....
.....

c. Identiteit (Hoe kijk je naar het leven? Wat je doet en waarom je bent geworden wie je bent?
Wat is belangrijk in je privéleven/werk)

.....
.....
.....

d. Spiritualiteit: (gebeurtenis(sen) in je leven die je gemaakt hebben toe wie je nu bent; wat is je
overtuiging/waarde?)

.....
.....
.....

Vraag 3 Bent u in uw privéleven bezig met zelfreflectie? Zo ja, kunt u een voorbeeld noemen waarin
dit naar voren kwam?

.....
.....
.....

B. Zingeving in het werk

Vraag 4 We hebben nu gesproken over uw persoonlijke zingeving en het volgende onderdeel gaat
over de zingeving in uw werk. De ene persoon werkt als accountant, de ander werkt als leraar op
een basisschool en u werkt als pleegzorgprofessional. Kunt u iets vertellen over welke persoonlijke
drijfveren of motivaties u heeft om dit werk te doen?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Vraag 5 Kunt u een of meerdere momenten in uw werk als pleegzorgprofessional beschrijven die
voor u van betekenis zijn geweest? (wie waren hierbij; wat maakt dat het voor u van betekenis
was?/ hoe zou u beschrijven dat de betrokkenen het hebben ervaren?)

.....
.....
.....

Vraag 6 Zijn er momenten dat u zichzelf vragen stelt over de zin van het leven naar aanleiding van wat u in uw werk meemaakt? Zo ja, kunt u zo'n moment beschrijven waarop dat gebeurde?

.....
.....
.....

Vraag 7 Zijn er ook momenten waarop u geen zin/waarde/betekenis in uw werk heeft ervaren? Kunt u dit/deze moment(en) beschrijven?

.....
.....
.....

Vraag 8 Zijn er momenten waarop de zin/waarde/betekenis die u in uw werk ervaart in het gedrang komt of dat u vastloopt in uw werk [denk aan momenten van moral distress]? Zo ja, wanneer gebeurt dat? Waar of waarin vindt u op zo'n moment houvast? Waar haalt u op zo'n moment kracht/inspiratie/hoop uit? **moral distress: je weet wat moreel gezien goed is om te doen, maar bent niet in staat/hebt niet de mogelijkheid om dat te doen**

.....
.....
.....

Vraag 9 Als u zo nadenkt over de rol van zingeving in uw werk als pleegzorgprofessional; hoe zou u die rol dan omschrijven; hoe groot of belangrijk is die rol?

.....
.....
.....

Voor interviewer: goed de nadruk leggen op het verschil tussen vraag 5 en 6. Dus bij vraag 5 rol van zingeving in het algemeen in uw werk en bij vraag 6 de rol van uw persoonlijke zingeving.

C. De rol van de eigen zingeving in de zorg voor zingeving bij cliënten

Vraag 10 We hebben gesproken over de rol van zingeving in uw persoonlijke leven en in uw werk. Welke rol heeft deze persoonlijke zingeving in het contact met pleegzorgouders en/of pleegkinderen?

.....
.....
.....

Vraag 11 Kunt u een of meerdere specifieke momenten benoemen waarbij u uw eigen zingevingservaringen mee heeft genomen in het werken met pleegzorgouders en/of pleegkinderen?

.....
.....

.....
(voor interviewer: hier doorvragen op zingeving pleegkinderen/ pleegouders)

Vraag 12 Als u nadenkt over uw eigen gedachten over zingeving en hoe dit helpend kan zijn in uw werk als pleegzorgprofessional, hoe zou u dat dan omschrijven?

.....
.....
.....

2. Ondersteuningsbehoeften in de zorg voor zingeving

Ondersteuningsbehoeften in de zorg voor zingeving bij cliënten; met wat voor type activiteiten kan aan deze behoeften worden voldaan.

We hebben het nu gehad over uw eigen zingeving op persoonlijk vlak en in uw werk. In dit tweede deel van het interview zullen we ons richten op de ondersteuning bij zingeving van pleegouders en pleegkinderen.

D. Aandacht voor en begeleiding bij zingevingsvragen

Vraag 13a Welke zingevingsvragen en -behoeften ziet u terug bij pleegouders? Kunt u een voorbeeld of ervaring noemen waarbij deze zingevingsvragen en -behoeften door u opgemerkt zijn?

.....
.....
.....

Vraag 13b En kunt u een voorbeeld/ervaring noemen over welke type zingevingsvragen en -behoeften u terug ziet bij pleegkinderen?

.....
.....
.....

Vraag 14 Kunt u een moment/meerdere momenten beschrijven waarop u de zingeving behoeften of -vragen van pleegouders en/of pleegkinderen herkende?

.....
.....
.....

Vraag 15 Kunt u benoemen welke houding u hierbij aannam? (luisterend oor, cliënt volgen, open houding, eigen ervaringen delen, etc.) (relatievraag: Als ik de pleegouder of pleegkind zou vragen wat helpend was of wat u deed, wat zou hij of zij mij vertellen?) En op welke manier u begeleiding heeft geboden bij deze zingevingsvraag of -behoefte?

.....
.....
.....

Vraag 16 Als u merkt dat een pleegouder of pleegkind vastloopt in zingevingsvragen of behoeften, wat doet u dan? (met vastlopen bedoelen we; geen antwoord kunnen vinden op of niet voorzien worden in)

.....
.....
.....

Vraag 17 Verwijst u pleegouders of pleegkinderen wel eens door naar iemand die zou kunnen begeleiden bij zingevingsvragen? Zo ja, naar wie?

.....
.....
.....

Vraag 18 Heeft u het gevoel dat u aan de wensen en behoeften van pleegouders en pleegkinderen omtrent zingeving tegemoetkomt? Waarom wel of niet (kunt u een voorbeeld geven)?

.....
.....
.....

Vraag 19 Heeft het bespreken van deze wensen en behoeften bijgedragen aan het behalen van positieve resultaten?

.....
.....
.....

Vraag 20 (Voor de interviewer: Het ingaan op zingeving maakt dat er een doel voor ogen wordt gesteld, de motivatie vergroot en pleegouders en pleegkinderen meer doelgericht gaan werken). Kunt u een voorbeeld geven waarin aandacht voor zingeving bijdraagt aan bescherming van het pleegkind?

.....
.....
.....

E. Belemmeringen en knelpunten in de aandacht voor en begeleiden bij zingeving

Vraag 21 Voelt u zich voldoende toegerust met kennis en vaardigheden om tegemoet te kunnen komen aan de zingevingsbehoeften van pleegouders en pleegkinderen? Waarom wel of niet?

.....
.....
.....

Doorvragen met (als respondent aangeeft zich wel/niet voldoende toegerust te voelen):
Wat mist u?

- Waar ervaart u belemmeringen in het herkennen van zingevingsbehoeften of zingevingsvragen van pleegouders en pleegkinderen?

.....
.....
.....

- Waar ervaart u dan belemmeringen in de begeleiding van zingevingsvragen van pleegouders en pleegkinderen?

.....
.....
.....

- Wat heeft u nodig om deze belemmeringen in het herkennen van en begeleiden bij zingevingsvragen weg te nemen?

.....

Vraag 22 Bent u op de hoogte van het aanwezig zijn van een geestelijk verzorger binnen uw organisatie? Mocht deze aanwezig zijn, zou u dan een voorbeeld kunnen geven wanneer u deze zou inzetten of hebt ingezet?

(Indien niet bekend met geestelijk verzorger, uitleg geven: een geestelijk verzorger begeleidt de cliënt bij het vinden van eigen antwoorden, zin en levenskracht. De gesprekken kunnen opnieuw of meer hoop, (zelf)vertrouwen en moed opleveren. De geestelijk verzorger en cliënt bepalen samen hoe lang het contact duurt (Jeugdhulp Friesland).)

.....

F. Ondersteuningsbehoeften in de zorg voor zingeving

Vraag 23 Hoe kwam zingeving in uw opleiding of in nascholing aan bod? En lukte het om deze kennis toe te passen in de praktijk?

.....

Vraag 24 Wat voor vaardigheden zijn volgens u nodig om pleegouders en/of pleegkinderen in zingevingsbehoeften of zingevingsvragen bij te staan?

.....

Vraag 25 Wat zijn uw behoeften als het gaat om training in het herkennen van en begeleiden bij zingevingsvragen? Wat voor soort steun heeft u hierin nodig?

.....

Afsluiting

- Is er iets dat u nog graag kwijt wilt over het onderwerp?
- Hoe heeft u dit interview ervaren?
- Bedanken en afsluiten
- Opname uitzetten
- Nazorg en ruimte bieden voor wanneer het lastig en emotioneel is, via de projectleider, Gaby Jacobs, telefoonnummer 06 41959606, email: g.jacobs@uvh.nl en de geestelijk verzorger, Naomi van Dam, telefoonnummer op te vragen via Jeugd Hulp Friesland.

Bijlage 5 Codeerschema

Hoofdthema zingevingsbehoefte

Tabel 1

Sub-thema 1 Persoonlijke zingeving

Codes	Vraag
1.1 Verdieping persoonlijke zingeving	Vraag 1
1.2 Betekenisvolle gebeurtenissen persoonlijk	Vraag 2 (a t/m d)
Axiale codes bij 1.1 en 1.2:	
<ul style="list-style-type: none">• Iets voor een ander doen• Leven vanuit de eigen overtuiging• Het krijgen van kinderen• Partnerrelatie• Contact met mensen• Leuke baan• Een pleegkind in huis nemen• Familieomstandigheden (negatief)• Iets voor mezelf doen• Dingen ondernemen met familie / vrienden• Ongeluk krijgen (negatief)• Ouderschap• Verhuizing	
1.3 Zelfreflectie op persoonlijke gebeurtenis	Vraag 3
1.4 Betekenisvolle gebeurtenissen werk	Vraag 5
Axiale codes bij 1.3 en 1.4:	
<ul style="list-style-type: none">• Reflecteren op overtuigingen en waarden• Reflecteren op life events• Reflecteren op handelen• Emoties / gevoelens• Zelfreflectie vragen	

Tabel 2*Sub-thema 2 Rol van eigen zingeving in de zorg voor zingeving bij cliënten*

Codes	Vraag
2.1 Zingevingsvragen pleegouders	Vraag 13a
Axiale codes bij 2.1:	
<ul style="list-style-type: none">• Alledaagse zingeving• Existentiële zingeving• Levensbeschouwelijke zingeving• Religieuze zingeving	
2.2 Zingevingsvragen herkennen	Vraag 14
Axiale codes bij 2.2:	
<ul style="list-style-type: none">• Zingevingsvragen bij kinderen<ul style="list-style-type: none">○ Identiteit○ Loyaliteit○ Gebeurtenissen• Zingevingsvragen bij pleegouders• Zingevingsvragen bij pleegzorgprofessionals• Zingevingsvragen worden niet herkend	
2.3. Begeleiding professional op zingeving	Vraag 15 en 16
Axiale codes bij 2.3:	
<ul style="list-style-type: none">• Gespreksvoering• Geen (bewuste) begeleiding op zingevingsvragen, maar op gedrag• Randvoorwaarden creëren• Aansluiten bij de cliënt• Geloofsovertuiging (bespreken)• Bewustingsproces initiëren• Inzicht geven• Basishouding pleegzorgprofessional• Uitleg geven• Autonomie geven	

Axiale codes bij 2.4:

- Vaardigheden (persoonlijk)
 - Empathie tonen
 - Objectief zijn/ geen oordeel hebben
 - Bewustzijn van cultuur pleeggezin
 - Eerlijk zijn
 - Betrouwbaar zijn
 - Flexibel zijn
 - Zorgzaam zijn
 - Verantwoordelijkheid ervaren
 - Benieuwd zijn
 - Nieuwsgierig zijn
 - Hard werken
 - Behouden / gereserveerd zijn
 - Respectvol zijn
 - Alert zijn
 - Scherp zijn
 - Attent zijn
 - Lef tonen
 - Professionele betrokkenheid
 - Regie geven aan het pleeggezin
 - Persoonlijke ervaringen delen
 - Informeren
 - Beschikbaar zijn
 - Duidelijkheid bieden
 - Zelfregulatie toepassen
 - Bescheidenheid
 - Erkenning geven
 - Zelfbewust zijn
 - Neem tijd
 - Transparantie bieden
-

-
- Toegankelijk zijn
 - Vertrouwen op eigen kunnen
 - Betrokken zijn
 - Oplossingsgericht handelen/ denken
 - Houding
 - Lichaamstaal
 - Gespreksopstelling
 - Werkhouding
 - Kwetsbaar opstellen
 - Overig
 - Hard werken
 - Samenwerken door verantwoordelijkheid te delen (met externen)
 - Oplossingsgericht werken
 - Toegankelijk/ laagdrempelig zijn

2.5 Voldoen aan zingevingsbehoefte pleeggezin Vraag 18

2.6 Kennis pleegzorgprofessional Vraag 21, 23

2.7 Zingeving als interventie Deductief

Axiale codes bij 2.5, 2.6 en 2.7

- Kennis t.a.v. zingeving
 - Kennis opdoen binnen de genoten opleiding
 - Reflectie op eigen (levens)ervaringen
 - Bewustwordingsproces van de pleegzorgprofessional
- Inspelen op zingevingsbehoeften
 - Gespreksvoering
 - Inzicht geven
 - Aansluiten
 - Regie geven
 - Niet voldoen aan zingevingsbehoeften

2.8 Doorverwijzing Vraag 17

Axiale codes bij 2.8

-
- Kerk
 - Netwerk
 - Professionals
 - Anders
-

Tabel 3

Sub-thema 3 Zingeving in het werk

Codes	Vraag
3.1 Persoonlijke drijfveren	Vraag 4
3.2 Zelfreflectie werk	Vraag 6, 12
Axiale codes bij 3.2:	
<ul style="list-style-type: none"> • Reflecteren op overtuigingen en waarden • Reflecteren op life events • Reflecteren op handelen • Emoties / gevoelens • Zelfreflectie vragen 	
3.3 Zingeving contact pleeggezin	Vraag 10
3.4 Invloed van zingeving op werk	Vraag 9, 11
Axiale codes van 3.1, 3.3 en 3.4:	
<ul style="list-style-type: none"> • Beschikbare baan • Iets voor een ander betekenen • Voldoening ervaren • Persoonlijke ervaring met pleegzorg • Wens om met kinderen te werken • Contact met anderen • Interesse in anderen • Warme/ liefde delen • Dicht bij gevoel blijven • Uitdaging ervaren • Vanuit goede basis/ jeugd • Plezier in gespreksvoering • Vanuit overtuiging 	

3.4.Negatieve ervaringen Vraag 7

3.5 Moral distress Vraag 8

Axiale codes van 3.4 en 3.5:

- Ervaren van onmacht
- Werkdruk
- Uitvoerprocedures opgelegd door de werkgever
- Ervaren van angst tijdens het werken
- Niet van betekenis kunnen zijn
- Gevoel van onrechtvaardigheid ervaren
- Verantwoordelijk voelen
- Onduidelijkheid in eigen rol ervaren
- Twijfelen aan eigen professie
- Verschillen in overtuiging met pleegouder /
voogd

Tabel 4

Sub-thema 4 Ondersteuningsbehoefte van de pleegzorgprofessional

Codes	Vraag
4.1 Ondersteuningsbehoeften Pleegzorgprofessional	25
